

หนังสืออนันตวิภาค

พระยา ศรีสุนทรโวหาร (น้อย)

เจ้ากรมฯ พระธาตุกษณเรือบเรียง

เป็นหนังสือสำหรับ กุฎบุตร ศึกษา
ศัพท์ต่างๆ มีศัพท์ ไบราณ เขมร
ชวา บาฬี แผลง ราชาศัพท์ เป็นต้น

๒๒๑

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

ราคา ๓๒ ชั่ง

โรงพิมพ์ พิศาลบรรณนิค

รัตนโกสินทร ศก ๑๒๓

เชกษะมาน เวียง

๕
๒๓

หน้า

๕

๑ คำไทย แผลง

๒ คำสยามโบราณ

๑๐

๓ คำคว หอ แทนไม้เอก

๒๓

๔ คำกำพูน แผลง

๒๔

๕ คำกำพูน พากย์

๒๕

๖ คำชวา พากย์

๓๒

๗ คำราชาศัพท์

๓๕

๘ คำศัพท์มาฬี่แผลง

อะ

๔๔

๙ คำศัพท์มาฬี่แผลง

อา,อี

๔๕

๑๐ ๗-----๗ อ,โอ

๔๖

๑๑ ๗-----๗ อะ

๔๗

๑๒ ๗-----๗ ะ

๔๘

๑๓ สัมปฤติธรรม ๗

๔๙

๑๔ คำศัพท์มาฬี่ แผลง

กะ อะ

๕๐

๑๕ ๗-----๗ ฉะ,ชะ,คะ,

๕๑

๑๖ ๗-----๗ ฉะ

๕๒

๑๗ ๗-----๗ ะ

๕๓

๑๘ ๗-----๗ ะ,นะ,

๕๔

๑๙ ๗-----๗ ปะ

๕๕

สารบัญเรื่อง

	ชั้น	หน้า
๒๐ คำศัพท์บาฬีแดง	มธ,พธ,ภธ,มธ,	๕๘
๒๑ ฏ-----ฏ	ยธ,	๕๙
๒๒ ฏ-----ฏ	รธ,ธธ,ภธ,	๖๐
๒๓ ฏ-----ฏ	ธธ,	๖๒
๒๔ ฏ-----ฏ	หธ,	๖๔
๒๕ ศัพท์วัน เดือน ปี		๖๕
๒๖ คำศัพท์พจน์พ้อง แดไวพจน์		๖๖
(คือ อภิธาน ศัพท์)		

พระยาตรีสุนทรโวหาร

ประวัติ

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย)

กำเนิดที่บ้านในคลองไสร แขวงเมืองฉะเชิงเทรา ๓ วัน ศุกร์
เดือนแปด แรมสองค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก จุฬศักราช ๑๑๘๕ (ตรงกับ
วันที่ ๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๕๑)

ในรัชกาลที่ ๓ เมื่ออายุได้ ๑๑ ปี เข้ามาอยู่กรุงเทพฯ บวช
เป็นสามเณร อยู่ ณ วัดสระเกษ เข้าเรียนพระปริยัติธรรม ในสำนัก
ต่าง ๆ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี
สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) เป็นต้น ครั้นอายุได้ ๒๑ ปี จึง
อุปสมบทเป็นภิกษุ อยู่ ณ วัดสระเกษ แต่ได้เข้าสอบไล่พระปริยัติธรรม
ได้เป็นเปรียญ ๗ ประโยค พระราชทานพัดเปรียญ แด่ นิจภัทร เดือน
ขึ้นตามลำดับ

ในรัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระประสิทธิ์สุตคุณ
ที่พระราชทานยศ คงอยู่ ณ วัดสระเกษ พระราชทานดาบหักของหลวง
เป็นเครื่องยศ แด่ นิจภัทร เดือน ๕ ค่ำถึง ภายหลังลาสิกขาบท
มารับราชการเป็นมหาดเล็กหลวง อยู่ในเวรศักดิ์ พระราชทาน
เบี้ยหวัด ๕ ค่ำถึง อยู่มาประมาณปีหนึ่ง ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เป็นขุนประสิทธิ์อักษรศาสตร์ มีตำแหน่งราชการ

ใน กรม พระอาลักษณ์ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปี ละ ชั่ง หนึ่ง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ไป กำกับ การแทน ที่ เจ้า กรม กรม อักษร พิมพ์การ แด่ คง รับราชการ อยู่ใน กรม พระอาลักษณ์ ด้วย ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด เพิ่มขึ้น เป็น ๑ ชั่ง ๕ ตำลึง

ใน รัชกาล ปรดิยุบนี้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น ขุน สารประเสริฐ ปลัด ทูล ถอด กรม พระอาลักษณ์ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปี ละ ๑ ชั่ง ๑๐ ตำลึง แด่ โปรดเกล้าฯ เลื่อน ขึ้น เป็น หลวง สารประเสริฐ ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปี ละ ๒ ชั่ง ใน ลำดับ นั้น ได้ แ่่ง หนังสือ ต่าง ๆ ทูล เกล้าฯ ถวาย ตาม พระราช ประสงค์ มี คำ ฉันท ก่อ ม พระยา ช้าง เลื่อน เป็น ต้น แด่ ได้ คิด แ่่ง แบบ เรียบ หนังสือ ไทย คือ มุขบทบรรพกิจ, วาหนิตินิกร, อักษร ประโยค, สังโยคพิธาน, ไวยจณพิจารณ, พิศาลถาวรนต์ ขึ้น ได้ เป็น แบบ คึกษา ของ กุฎบุตร สืบ มา ภายหลัง ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ เป็น ครู ถอน หนังสือ นาย ทหาร มหาต เล็ก แด่ ทหาร มหาต เล็ก ขึ้น เด็ก ใน พระบรม มหา ราชวัง พระราชทาน เงิน เดือน ๖๐ บาท แล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ เป็น อาจารย์ ถวาย พระ อักษร พระเจ้าน้อง ยาเธอ พระเจ้าน้อง นางเธอ ซึ่ง ยัง ทรง พระเยาว์ แด่ หม่อม เจ้า หม่อม ราชวงศ์ บุตร หลาน ข้าราชการ เป็น อัน มาก ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทาน เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์

ประวัติ

มกุฏสยาม ชั้นที่ ๕ ภัทราวรรณเป็นกษัตริย์ แล้ว ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น พระศรีสุนทรโวหาร เจ้า กรม พระอาลักษณ์ ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละ ๓ ชั่ง แล ได้คิด แต่ง แบบแผนหนังสือไทยเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายฉบับ มีอนันตวิภาค แล ไฉพจน์ ประพันธ์เป็นต้น แล ได้รับ พระราชทาน เครื่องราช อิศริยาภรณ์ช้างเผือก ชั้นที่ ๓ นิภาภรณ์ ภายหลัง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนขึ้นเป็น พระยาศรีสุนทรโวหาร ญาณปรีชามาศย์ บรมนาถบดินทร์ ปรีชาพาห เจ้า กรม พระอาลักษณ์ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละ ๕ ชั่ง แล พระราชทาน เหรียญคุชฎีมาลา เชื้อมิ่งปิตุยา แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโต๊ะกาทองคำเป็นเครื่องยศ ครั้นเด็กโรงเรียนทหารมหาดเล็ก ได้เป็น อาจารย์สอนหนังสือไทย ณ โรงเรียน พระราชวังสราญรมย์ ภายหลังที่ พระราชวังสราญรมย์ จัดเป็น โรงเรียนนายร้อยแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เป็น พระอาจารย์ถวาย พระอักษร สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ แล สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยาม มกุฎราชกุมาร แล สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกเธอ ได้รับ พระราชทานเงินเดือน ๑๒๐ บาท แล เมื่อ ปี กุนนพศก จุติศักราช ๑๒๕๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น องคมนตรี เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๐๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราช

ทาน เครื่อง ราชอิศริยาภรณ์ สำหรับ ตระกูล ทูตียจุลจอมเกล้า แด พาน
หมากทองคำ มี เครื่องพร้อม ๑ กระโถนทองคำ ๑ กาทองคำ ๑
เป็น เครื่องยศ

อนึ่ง ได้รับราชการ จร ต่าง ๆ หลาย อย่าง คือ เป็น กรรมสัมปาทิก
จัดการโรงเรียน วังนั้นทูลุทยาน แด เป็น ข้าหลวง กำกับ การ สอบวิชา
หนังสือไทย แด เป็น กรรมสัมปาทิก จัดการพิมพ์พระไตรปิฎก เป็นต้น
แด ได้รับ ราชการ นำที่เถรานุการ ในการ ประชุม พระบรมวงษานุวงษ
ข้าทูล ถอง รุติ พระบาท ปลูกษา ราชการ หลาย คราว

ครั้น เมื่อ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ บ่วยเป็นโรครว
โปรดเกล้า ฯ ให้ พระยาอมรศาสตร์ ประดิษฐ์คิดปรัรักษา อาการหา
คดาบไม้ วันที่ ๑๖ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๐ (ตรงกับวัน
ศุกร์ เดือนสิบเอ็ด ขึ้นสิบสี่ค่ำ ปีมะเดวี ศก จุศักราช ๑๒๕๓) ถึง
อนิจกรรม อายุ นับตามสุริยคติลาดได้ ๖๙ ปี ๓ เดือน ๑๑ วัน
นับเรียงวันได้ ๒๕๓๐๕ วัน พระราชทานโกศโถเป็นเกียรติยศ

อนันตวิภาค

อินทวณิช ๑๑๖

คิด คัด จัด เจดส์ ถ้วน	หตาย หลาก
ชื่อ อนันตวิภาค	พจน์ ^๕ เพี้ยน
รวม รวม สุด ลำบาก	ระเบียบ บท ^๕ นี้นา
คำที่ ถับ มิตร ^๕ เมี้ยน	มาก ถ้อย ถ้อง แดง
คำแดง แงจ จัด วัธ	ชาน ไช
สาม หมวด มาก มี ใน	เรื่อง ^๕ นี
กำพชมครไทย	ทาน เทียบ ถัน นา
ใคร รัก จัก ช่วย ^๕ ชี	เชิด อ่าง อย่าง เห็น

กฤตบุตร์ศึกษาหนังสือไทย ตั้ง ต้น แต่ นโม กข กำหนดจำอักษร
ตาม หมู่ แดผัน ตามไม้^๕ ได้คล้องใจไม่เคลื่อน คลาศ แล้ว
กำหนด อักษร ชู่นำ อักษร คำ แดอักษร ประโยค แม่น ยำ แดจำ
ตัว สกต ทั้ง แต่ แม่ กน จน เกย อย่าง ย่อ อย่าง พิศดาร ชำนาญขึ้น ใจ
แต่ รู้จัก อักษร เพิ่ม ท้ายคำ ที่ เรียกว่า หมู่ การันต์ จำได้ แน่นนอน เมื่อ
มีความ รู้ ความ จำ ถ่ม ฤก ตาม ถัด บั มา เพียง เท่านั้น ก็ ควร นับ ว่า เป็น
ผู้รู้ หนังสือไทย ได้ ถู ถ้วน ตาม ของ จริง ผู้หนึ่ง กฤตบุตร์นั้น ควร จะ
ศึกษา ให้รู้ ใน พากย์ ๘ ประการ ซึ่งเป็น หลัก เป็น ประธาน ต้น เค้า
ของ คำพูด แด คำใช้ ใน กาพย์ ไคตง พากย์ ดนตรีต่าง ๆ เพื่อ จะมี ให้
ชัด ช้องใน การ ที่จะอ่าน แด คิด กาพย์ ถอดอน ทั้งปวง แด พากย์ ๘

ประการ นั้น ที่ ๑ คือ สยาม พากย์ ที่ ๒ กัมพูชา พากย์ ที่ ๓ ขวา พากย์ ที่ ๔ มอญ พากย์ ที่ ๕ หริภุญไชย พากย์ ที่ ๖ สังคฤกษ์ พากย์ ที่ ๗ สิงห์ พากย์ ที่ ๘ เสด็จ พากย์ กับ กุฎาม พากย์ ท่าน จัก ใ้ ใช้ มา แต่ โบราณ เพียง ๘ ประการ เท่านั้น พากย์ ที่ ๗ ที่ ๘ ถึง ใน หนังสือ โบราณ ก็ ไม่ ใคร จะ เห็น ใช้ เป็น แต่ นับ เข้า ใ้ พอ ครบ ๘ เท่านั้น ใน หนังสือ เก่า ขึ้น โดง กำศรวณ เห็น เอา ภาษา ตะวัน กวย ของ มา ใช้ ก็ มี บ้าง เพราะ นั้น ข้าพเจ้า เห็น ความ ว่า ซึ่ง กำหนด พากย์ ๘ นี้ ท่าน บัญญัติ จัด ขึ้น โดย ภาษา ที่ ได้ ใช้ ไป มา ถึง กัน แด คัด เนือง โด่ง เคียง กัน ก็ ใน กาล ทุก วัน นี้ กรุง เทพ มหานคร มี ทาง พระราช ไมตรี คัด เนือง กับ ต่าง ประเทศ หลาย ชาติ คำพูด ชาว ยุโรป ภาษา อังกฤษ คน ชาว สยาม ได้ รู้ ด้วย กัน เป็น อัน มาก จะ ยก ขึ้น ใช้ เป็น พากย์ อีก อย่าง หนึ่ง เรียก ว่า อิงคลิศ พากย์ เป็น ที่ ๙ ก็ เห็น จะ ควร แต่ ให้ กุฎาม ครุ กำหน ดั ว่า มอญ พากย์ เป็น พากย์ สำคัญ กว่า พากย์ อื่น ๆ ด้วย เป็น ภาษา กตาง แด เป็น ที่ นับถือ ของ คน หลาย ชาติ หลาย ภาษา ด้วย กัน ควร จะ ศึกษา ให้ รู้ ใ้ มาก ๆ จะได้ เป็น เครื่อง บำรุง บัณฑิต

คำ สังคฤกษ์ เค้า

คำ พรหมณ์

คำ แรก มอญ สยาม

ย่อ ม้วน

สิงห์ เสด็จ กุฎาม

กัมพูชา

หริภุญไชย ถ้วน

พากย์ ตั้ง แต่ เดิม

คำ สยาม มกร कै	กัมพู
คำ แรก คำ ดาว ฤๅ	คัก คัฏ
สิงห์ ฟ้า มณเฑียร	พราหมณ์ เก่า
แปด พากย์ ยาก ฤๅ	เลือก ใช้ ชิม ดอง
จัก จัด คัด แยก कै	คำ สยาม พากย์ เฮย
ปูน เก่า ปูน ใหม่ ความ	เนื่อง ถ้อย
คำ ตรง อีก แผลง คาม	ถึง สกฤษฎ
แจก เช่น อารมณ์ น้อย	เลียบ ไว้ ใน กรรม

จะแจก สยาม พากย์ ที่ ๑ ก่อน สยาม พากย์ นั้น คือ คำ พุทธ ภาษา
ไทย ขึ้น เก่า ขึ้น ใหม่ ทั้ง คำ แผลง แด คำ ตรง ให้ รู้ จัก คำ สูง คำ ต่ำ
คำ หยาบ คำ ตะเยียด คำ ตะเมียด คำ คนอง ผ่อน ไซ้ ให้ ต้อง
ตาม ความ แด คำ แผลง ที่ ท่าน ใช้ ใน คำ กตอน หนังสือ เก่า ๆ
ซึ่ง มี มา แด โบราณ นั้น ท่าน ใช้ ช้อน เว้น ฤๅ ถัม มาก นึก เหลือ
ปัญญา ที่จะ ตาม คิด ของ ท่าน ให้ กระจ่าง สว่าง ใจ อย่า ว่า ถึง คำ แผลง
เลย แด คำ โบราณ ตรง ๆ ที่เป็น คำ ปูน ก่อน จริง ๆ ดู คำ ว่า อคราว,
ถัก, อ้ายวน, เขียน, เช่น นี้ พด ขึ้น ทุก วัน นี้ ก็ จะมี ผู้ เข้าใจ น้อย นึก
ด้วย เป็น คำ คน ปูน ก่อน ถ้า สู้ ไป ไม่ มี ใคร พุด มา นาน แด เพราะ
นั้น ข้าพเจ้า ผู้ จะ เรียบ เรียง คำ พากย์ นี้ คำ ที่ ฤๅ ถัม เหลือ ปัญญา
จะ ขอ ยก ไว้ จะ ขอ จัด คำ ที่ ขึ้น ๆ พอ ควร แก่ ปัญญา มา รวบรวม

ไว้ ตาม เห็น พอเป็น เครื่อง สว่างทาง บัญญา ของ ครุณ ภูมาร ตาม
 สัมควร แด คำแดง นั้น มี อยู่ ๓ สฐาน คือ คำ สยาม พากย์แดง ๑
 คำ กำพู พากย์แดง ๆ คำ มคร พากย์แดง ตาม ตั้งศกฤษฎ ๑
 จะ แจก คำ สยาม พากย์แดง ก่อน คำ ไทยแดง เทียบ คำ ตั้งศกฤษฎ
 มีอยู่ มาก จะ เขียน คำ เต็มไว้บน คำ แดงไว้ ข้าง ต่าง เป็น ที่
 สังเกต ตั้ง นี้

ไกร	ว่า ยิง	แวง	ว่า แร
กำไร		กำแหง	
กฏ		ขลัง	
กำหนด		กำดั่ง	
เกิด	ว่า พุ่ง	ครบ	
กำเนิด		การบ	
ขาว		คำรบ	
ศกาว		เคจร	
ขจร	ว่า ชับไต้	คเนจร	
กำจร		คุณ	
ขจัด		คำณน	
กำจัด		คำณวน	
ขจาย	ว่า อ่อน	จำ	
กำจาย		จำนำ	
เขดา		จับ	
กำเดา		จำนับ	

อนนทวิภาค

๑๑

จ	จก		
จำนง	จำดัก		
จของ	จน		
จำนง	จำนง	ว่า ผูก	
แจ	จน		
จำแดง	จำนง		
แจก	เจรจา		
จำแนก	จำนั้นจา	ว่า พุด	
จ่าย	จรรจา		
จำหน่าย			
เจริญ	ฉลุ		
จำเรณู	ชำลุ	ว่า เาะ	
จรูญ	ฉิด		
จำรูญ	บรรเจิด	ว่า งาม	
จค	ฉดัก		
จค	จำหัดก		
จรัศ	ฉดอง		
จรัศ	จำดอง	ว่า แจ่ม ว่า แก่	
เจียร	เฉดย		
จำเนียร	จำเดย	ว่า แก่	
โจทย	ฉิก		
จำโนทย	ฉลัก	ว่า ทัก ท้วง	

ชาญ	}	ตรา	}	ว่าจำ
ชำนานญ	}	คำตรา	}	
ชน	}	ตรี	}	ว่าคิด
ชำนน	}	คำวรี	}	
ชนะ	}	ตร	}	ว่างาม
ชำนะ	}	คำร	}	
ชงค	}	ตรี	}	
ช่างค	}	คำวรี	}	
ประชค	}	ตรวค	}	
ปรทชค	}	คำวค	}	
ชค	}	ตรี	}	
ชนค	}	คำวรี	}	
ชว	}	ค	}	
ชวว	}	คำน	}	
ชว	}	คก	}	
ชว	}	คคคค	}	
ชบ	}	เคียน	}	
ชบ	}	คำเคียน	}	
ทรค	}	ตรง	}	
ทวค	}	คำตรง	}	
ทวค	}	ท	}	
ทวค	}	ทวค	}	

ทนุ	}	เปรอ	}
ทำนุ	}	นำเรอ	}
ทรง	}	ปราศ	}
ทำรง	}	นำปราศ	}
เทียม	}	ปราม	}
ทำเนียม	}	นำราม	}
เทียม	}	ประจบ	}
ทำเนียม	}	บรรจบ	}
ธรรมเนียม	}	วิตก	}
ทตาย	}	พิตรก	}
ทำตาย	}	แผ่	}
ทาย	}	ตระแบ	}
ทำนาย	}	แผ่น	}
บวช	}	ตระแบ	}
ผนวช	}	ปตาย	}
บวก	}	บรรตาย	}
ผนวก	}	ประจุ	}
บัค	}	บรรจุ	}
นำบัค	}	ประทุก	}
ปรุง	}	บรรทุก	}
นำรุง	}		

คำ แยก

ผรม		เพราะ
ประรม		ไพเราะ
มรรรม		รำ
ผดม		ร่ำ
ประดม	ว่า ให้ รวม กัน	ราญ
มรรดม		ร่ำบาญ
ผดำน		รอน
ประดำน	ว่า ทำให้ ดนิก	รบน
มรรดำน		เรียบ
ประจน		รเบียบ
มรคยณ	ว่า ดู รม	เรศ
ประจน		รเบิด
มรคยณ		ระงับ
ประเจก	ว่า แผนก	ร้งับ
มรคยเจก		เด็ก
ผจ		ตเบิก
ประจ		โตภ
มรรจ		ละโมภ
ผจญ		ถัด
ประจญ		ละมัด
มรคยญ		โตม
พัก		ละโมม
พำนก		

เต่า	หัดถัก เต็ม	เต่าร้าง
ตำนา		ตำร้าง
ตำร		ดิน ตำร
ตำนาร		ดินตำร
ตำร		ด้วย
ตำนร		ด้วย
เลี้ยง		ด้วย
ตำเลี้ยง		ตำรด้วย
ตำญญะ		แต่ก
ตำคัญ		แต่ร
ตำร		อ
ตำร		อำน
ตำร		อ
ตำร		อำน
รำลึก		อิฐ
รำลึก		อำนอิฐ
รำ		เลี้ยง
รำ		เลี้ยง
รำ		อ
รำ		อำน
รำ		

๑. อนึ่ง คำสยามตรง ๆ มิใช่คำแฝง เป็นแต่คำพูด ของ คน
 บรูณ ยุค ก่อน ๆ เพราะคำพูด นั้นแปลง เปลี่ยนไป ตาม ยุค ตาม คราว
 คำบรูณ จึง สืบส่ง ไปที่ ตะเถก ตะน้อย จน ไม่ ใ้ว จะ มี ใคร เข้า
 ใจ ว่า เป็น คำ ภาษา อะไร นั้น ก็ มี บาง ที่ ใช้ พูด กัน อยู่ ก็ รู้ ตาม
 สังเกต แต่ คำ นั้น แปล ว่า อะไร ก็ หา รู้ ไม่ เช่น อย่าง คำ ว่า
 กำไร } เป็น ต้น คือ ผู้ที่ได้พบ ประ หนึ่ง สือ เก่า ๆ มาก แต่
 อำเภอบ }
 ได้ ตาม ท่าน ผู้ใหญ่ สูง อายุ แล้ว เอา ใจ ใส่ คิด อ่าน เข็ม ทาน สอบ
 สอน ดู จึง จะ รู้ เข้า ใจ บ้าง ด้วย คำพูด ภาษา ไทย นี้ มัก มี คำ ดาว
 คำเขมร คำมกช ประปน กัน เป็น อัน มาก ยาก ที่ จะ แยก ฟัน ดู ให้
 รู้ โดย ครึง แต่ คำ สยามโบราณ นั้น คือ ดังนี้ ะ

คำบด	ดรา	ว่า	ของสำหรับ จำ
อำเภอบ ว่า พวก	ทรง	ว่า	ถือ ตัว
เหตุการ			
ยุบด ว่า ใจ ความ	เพร	ว่า	ก่อน
ย่ำยาม ว่า เขยชม			เก่า
ถาดด ว่า ให้ สิ้น	ดระคัก	ว่า	งาม
			เพราะ
ยง	สายยู	ว่า	สาย เขือก
ฮาจ ว่า ทัด	ทำว	ว่า	ถัม
หาญ	ดาญ	ว่า	หัก ทำ ดาย
ดรวจ	ช้าง มชศ	ว่า	ช้าง ค่อ
ไทร	นรการ	ว่า	ช้าง สัตต

แม่หนัก ว่า แม่แปรง

เสริทหนัก ว่า เร็วหนัก

ควระกา ว่า แปดก

เกิน ว่า ตอน

เทิน ว่า เขาขาด

บร้าง ว่า บได้

ถนิม ว่า เครืองปรตบ

เดเนียน ว่า ผังหน้า

นนทถึ ว่า แม่

คำแหง ว่า แง

ชถัง ว่า แรง

เงียว ว่า งู

ก่อง ว่า ไล่ส่วาง

จจร ว่า พุง

จจค ว่า ใต้

นัถึนั้น ว่า เนื้ออ่อน

โหง ว่า กระเด็น

เวียง ว่า กำแพง

ถาง ว่า หนาก

ถางถิง ว่า หนากถิง

เถย ว่า กิน

บับ ว่า กระโดด

เมียง ว่า ข้าง

ถระ } ว่า ถ้าง
ถละ }

กู } ว่า ถัว
 } ถ้ำ

ปว } ว่า เห็น
ช้า }

ไผ่ } ว่า อยาก
ไคร่ }
หวัง }

กุ่ม ว่า จับ

เกียง ว่า ถัด

กระถิง ว่า จับถือ

อำพน ว่า คาช

คาช ว่า ถ้วน

ทาย ว่า ถือ

เพ็ญ ว่า เต็ม

วันเพ็ญ ว่า วันพระจันทร์เต็มดวง

อเคือ ว่า ราม

ตกร้าว	ว่า	อิมใจ	}	ถ่น	}	ว่า	จิง
		อิมยศ		ถรวง		ว่า	สูง
		อิมสมบัติ		ถันววง		ว่า	สูง
เผื่อ	ว่า	ซัก	}	ถดง	}	ว่า	เล่าไข
		ฉั้น		เมิก			
ถัก	ว่า	เว้ง	}	ผาย	}	ว่า	เมืก
มัน ทัก	ว่า	ย่น		ผย			
		ย้อ		ถเหย			
พ่าง นี้	ว่า	เช่น นี้	}	พ้อง	}	ว่า	บอก
เดก	ว่า	เปรียบ		อ่ายวง		ว่า	บิต พวง
		เหมือน					
เทศน์	ว่า	ยัก	}	ถรวย	}	ว่า	ส่วย
		ผู้		ถ่ารวย			
เผื่อน พงพี	ว่า	บ่า	}	แย้ง	}	ว่า	ขวาง
เถื่อน	ว่า	บ่า		ค้ำ		ว่า	หัก
เทียม	ว่า	เหตุ		คิง		ว่า	ไหว
กั	ว่า	กะเหวียง	}	เดศ	}	ว่า	อุปาย
พระบุ	ว่า	หน้า		กถ		ว่า	หม่น ดัง จักร
		งาม		เดห์		ว่า	เงื่อน จำ
เสย	ว่า	ทั้ง	}	ถวถัย	}	ว่า	ทรง
		ละ		ถถิง		ว่า	ขึ้น
เหมือน คำ	ว่า	เสียม ไฟ เบ้า หัก ห้อย		แซง		ว่า	ระวัง

เผด็จ	}	ว่า คัด	ฉม	ว่า กัดินหอม
เจียน			กระยา	ว่า เก็ด็องดำหรับ
จำตอง		ว่า อานแดตึประกัณ	พระบุ	}
พนาศ		ว่า เบาะ	ต้อน	
กระตึ		ว่า โทษ	ตักว	
ดิน ถ่าย		ว่า ดิน กัดับ กัดอก	คำรณ	ว่า ร้อง ครวญ
กาจ		ว่า คุร้าย	แตง	ว่า แท้ง
จรใจ		ว่า จู ว่าชะใจ	เวีย	ว่า คัด้อง
ค้ำหน้า		ว่า ประชันหน้า	โพยม	}
ซึง		ว่า โกรธ	หวา	
แมก		ว่า แอบ	เหิน	ว่า บิน
แยง		ว่า แด	ประเมิน	}
ตระหนัก		ว่า แน่นชน	ประมาณ	
จำเรียง		ว่า ขับรำ	ตำ	ว่า หมูเหดำ
กาหฬ		ว่า แตร	ตกรอ	ว่า อยู่เปน หมู กัน
ผลัม		ว่า ทำให้รวมกัน	ม่อว	ว่า ม่อเกรง
ผลำน		ว่า ทำให้ตนิท	เด็ก	ว่า ยก
ยวน ใจ		ว่า ยั่ว ใจ	ยายี	ว่า รบ กวน
เดินา		ว่า จังเวง	เซดา	}
คำแกง	}	ว่า คัดัดันัน	ก้าเดา	
คักัง			เชิญ	
				ว่า ลำบาก

ชนะ ว่า ^{หฺ}เสื่อ
 ตะเแข็ง ว่า เข้มชัด
 กุณฑล ว่า คุ่มห
 เกษร ว่า สรว้อยอ่อน
 ดน ว่า ร้อย
 ตาย } ว่า เบตา ๆ
 หว่า }

คำ ว่า หว่าใจ

เมื่อ }
 ข้อย }
 ต }
 เค้า } ว่า ข้า

สุ ว่า เจ้า
 ข้า ว่า เรา
 รา ว่า เรา
 ไร ว่า ขัดสน
 เสดาะ ว่า ถอด
 เกรว่า ว่า คอบ
 โหด ว่า ขัดทุกสิ่ง
 แดยัน ว่า คำใจ
 ดงวน }
 ดรงเงิน } ว่า รัก ใคร

หิน ว่า คำข้า
 ตาดด ว่า ทะห้อย
 กำสรวญ ว่า สรว้อยเศร้า
 รันจวน ว่า บ่นใจ
 กรรแสง }
 โหย } ว่า ร้อง
 กรรแสงให้ }
 โหยให้ } ว่า ร้องให้
 กรรแสงหา }
 โหยหา } ว่า ร้องหา
 คล้าว }
 ถัง } ว่า ไหล
 แถม ว่า ข้าเดิม
 ถังแถม ว่า ไหลข้า
 วาย ทรวง ว่า คืออก
 บังอวด ว่า น่าต่าง
 บังอิง ว่า พนัก
 เทวศ ว่า ลำบาก
 จรทกจรเทญ ว่า ขับจน
 ถวิด ว่า คิด
^{หฺ}เอื้อ ว่า โอบอ้อม

ผดุง ว่า ค้ำ
 ถนอม ว่า รักษา
 อารุง } ใช้เหมือน กัน
 บำรุง }
 ตฤม ว่า สุ่ม
 สเทิน ว่า เกื้อ
 โอบ }
 ครอบง } ว่า กอบ
 ครอบม }
 โถม ว่า ถูบ
 ธร ว่า งาม } ตูมคำ
 ว่า เหวอ
 หวั }
 วก } ว่า มุ่งหมาย
 จ้าง } อย่าง
 พัน ดอก ว่า ผด
 เกร้า ว่า เขียว
 สี่แจง ว่า ๔ แยก
 กรรพุม ว่า ตุม
 นวตเฉวียน ว่า เวียน วน
 ท่อถ้อย ว่า คำ ได้ตอบ

ถวัดถวัน ว่า ว่องไว
 สัต จอง ว่า เรือข่วง
 กถ้อย ว่า เรือโกถน
 เวียงผา ว่า กำแพงหิน
 ัง ว่า ที่ ถ้อม }
 ที่ ถนอม }
 ถ้านิ่ง }
 ถ้านักนี้ } ว่า ที่ อยู่
 โรง ขาร คำนัดว่า โรง รับแขก
 เกยดา ว่า เกยเด็ก
 เตียงดา ว่า เตียงเด็ก
 มะถิดา ว่า มะถิดเด็ก ตูต
 คำว่าถอยเขววัด ถวาก
 เขวดา
 นวน }
 แหน } ว่า ที่ กำบัง
 โดย ว่า ตาม ตุ
 คำ ว่า โดยเสด็จ
 แรม ว่า ค้าง ตุ คำ ว่า
 ประทับแรม แด เดือนแรม

ดี
 PL
 4169
 ๗/45
 2446

ปรากฏว่า $\left. \begin{array}{l} \text{คราว} \\ \text{เมื่อ} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{l} \text{ต้นมด} \\ \text{ต้นมด} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{l} \text{เชตวัน} \\ \text{เชตพน} \end{array} \right\} \text{เป็นต้น}$

เพราะง่าย ว่า เวลาตาย แก่กว่า ว่า กว้างใจ

กินเพราะ ว่า เวทากิน แล้วยุ่ ว่า กต

ชรอุมชรอ่า ว่า คตุม แกวน แก้ว แกน แก้ว ก็ ว่า

กัณดาต ว่า กถาง ตุงคำ มาหนัก
 ว่า มาพาน } ว่า รวงวัด

โร วาทอง ดุสิตา พนโร

ว่า ดั่งนั้น รายแหวน แด่คำว่า เรืองโร

ว่า ของนั้นสูง

น้ำแข็ง	ว่า	ริน เร็จ	เจียน เจน	} ว่า เงิน

ผกป พ่า เปน คำ เตี่ยว กั้น เจน
ตพณ ว่า ทองเหลือง

คุณคำ ว่า คาคผ่า คาคฟ้า
ใน แผ่น ศีดา เมือง สุโขทัย

ใช้ไฟฟ้บางไฟฟ้บาง เกด ว่า เกดขง ดุ

คำพฐ คำพุช ใช้เหมือน กัน คำว่า กดิน เกดดา แด กอด เกดดา

គុំ កាំវ៉ាច័ណ្ឌឃម ក្រប ចំណ្ឌឃម ប្រ វ៉ា កត្តា

{ ร } { ท } { พ } บรรยาย ว่า งาน ตุลา

จุง / ทุง / ฟุง / ว่าสอง ขง ต่อ ขง ยรขง

สยามภร | อทก | สมพนท) ใน กตางเวหา

สยามกร } อุตสาหกรรม } ชุมชน } ดีถ้าถาม ว่าดีแค่ไหน

บาง ว่า ทราบ
 เมือ

เพชร งาม ว่า เวลา สาย

กิน เพราะ ว่า เวลา กิน

๑. ขอร้องว่า ๒. คำนึง

กันดาร ว่า กวาง ตจก้า

ว่า ก็น่าสนใจ แลครั้นก็มาพบ

ภา } ว่า ดงตม
มัทธา }

ภาษา ว่า ดึงยี่ห้า

บ้ำเทิง ว่า รนเริง

ผา กับ พ้า เปน คำ เดียว กัน

คุณคำ ว่า คาค^๒ ผ่า คาค^๒ พ่า

ใน แผ่น คีตา เมือง ศโข ไทย

ไฮไฟร พำ บ้างไฟร ผำ บ้าง

กำพฐ กำพฐ ใช่มือน กน

๓. คำว่าอัญชยม กับ อัญชมน

$\left. \begin{array}{c} \text{พ} \\ \text{ภ} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{c} \text{ท} \\ \text{ธ} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{c} \text{ป} \\ \text{ผ} \end{array} \right\}$

ลัษณิก	}	อุทก	}	ชมพูท
ลัษณิก		อุทก		ชมพูท

ทุกพาย } ว่า ทุกแห่ง
 ทุกปตา }
 คราม ว่า ข้าง ตุ้ค่า

ว่าต้องคราม มรรคา

รี } ว่า ยาว
 แวง }

ฉวาง } ว่า กว้าง ตุ้ค่า
 ขวาง }

ว่า แ่งไป โดยฉวาง แด

คำ ว่า ขน ขี้เมือง ขวาง

พระยาศ เมือง ขวาง

จำหลัก ว่า จัก

กง ว่า กทม ตุ้ค่า

ว่าเบน วงกง แด กัน กง

ขรนาม ว่า ราม

ชโคง ว่า ตู้ง ตุ้ค่าว่า

มีกปิ่นเกล้า โคง ชโคง แด

เสาชโคง

รบี }
 รบิน } ว่า ฌบับ
 รเมียน }

คราม ครัน ว่า มาก

แห่ ที่ ว่า มาก ตุ้ค่าว่า

เหลื่อแห่ แห่ หลาย

เมือบ ว่า ถนัด ตุ้ค่าว่า

มาจึ่งเอาให้ม้วย เมือบใจ

ถ้ำ ว่า เกิน ตุ้ค่าว่า

ยามหนึ่ ไกลหนึ่ ถ้ำ ขวบ มี

เคี้ยว ว่า ถึง ตุ้ค่าว่า

บทัน เคี้ยว ยาม ครึง

จวน ว่า เกือบ ว่า เข้า

ถึง ก็ ว่า

จวบ ว่า พบ

ประนัง ว่า แข่ง

แมก ว่า ผิด

ห่อน } ว่า เคย
 กระโต }

บห่อน มี ว่า ไม่เคยมี

กลตอย ว่า รว่ม ตุ้ค่า

ว่า กลตอยใจ }
 กลตอยอวาศ }

ผิ
ผิว } ว่า มัน
ชี

เกือก } ว่า อุตุน
คอด คำดาว พง คำว่ารัก

คุณ คำ ว่า น้ำใบไฟ

บมอด ความจอตบหมอง

กรรม เมืองบศรี

ถก } ว่า คิง
ค้ำถก

พอก ว่า ร้อน } คุณ คำ
ปอก

ว่า ไฟพอก }
หนึ่งพอก

กระดำ ว่า พดุง คุณ คำว่า

อกวง บ้วน เป็น น้ำ บัดนี้

กระดำ บ้วน เป็น ไฟ

สนาน }
สนาน } ว่า อาม
โสระ
ตรง

ชค ว่า ยศ

คุณ คำ ว่า ชค คราวอิง

หมอน นอน อยู่แต่

จ้อง ว่า ร่ม

ตาก } ว่า เกิด คุณ คำ
บันตาก

ว่า ตาก แสง ตาก อัครวร

แต่ ตาก บัดตาก เวิร์

แนว ว่า เชื้อ สาย

เหง้า ว่า ราก คุณ คำ

ว่า เหง้าท้าว แนว พรวน

บังคด ว่า ของ ส้มควร

คุณ คำว่า แพศย์ พัดศุ เป็น

บังคด แลก็ เสวยไม้ดี

พรวนคั อัน เป็น บังคด แก่

ทวน นั้น ใน ทุก วัน

บังคด ใช้ว่า ถับคด ที่

คด ไม่ เห็น ผิด กับ ไหวหา

โบราณ ที่ว่า มา นั้น

เชื้อ ว่า สอง คุณ คำ

ว่า ยดเราเชื้อ ได้เค้า

ชัว ว่า ตะพาน

คงไม้ ว่า ปริณทตคันไม้ ระหาน ว่า ห้วย
 สรกเกรา ว่า ม้านนอก บรรเทา ว่า เบา จำปั่นไป
 ค้ำม ว่า ทาง ก็ว่า

กรรมวด ว่า ค้ำบ จวบ ว่า พบ
 วัณ ว่า โอชา สบสี ว่า ทุกสิ่ง

คำเก่า ว่า ใส่วัณใน ปตา สดับ ว่า พัง

ไต้ยา ในเช้า ของ โทษ เจ้า รั้งสรรพ ว่า แต่งสรรพ

ด้วยอัน ไต่ก็ดี ผาเผือก ว่า เขาไกรลาส

คัต ว่า ปลุก
 เคื่อน } ทุกคำ

ผาหลวง ว่า เขาใหญ่

ผาหอม หวาน ว่า เขาคัน
 มาทน์

ว่า คัดยอม

ผาดำสามเส้า ว่า เขาตรีภู

ถัดบวงษ์ ใช่ว่า บุตรหลาน
 เถน คือ หลับ
 ถัด } คำใน แผ่น

ดอย ถาวว่า ภูเขา

โถม ว่า น้ำไหลจาก

ศิลาเมือง ศุโขไทยว่า จรด

ทรอกเขา

ถึงถูก ถูกถึงหาดาน ดำ

สว่าง ว่า ผี

ค่อเทศน์ เย็นชั่วหลับ สืบ

แมน ว่า เทวดา ตุ

สันเพียงนี้

คำว่า สรคิน หมูแมนมา

ประมง ว่า พรวนปตา

เมืองแมน ว่า เมืองเทวดา

สระสี่แจ่ง ว่า สระสี่เหลี่ยม

รางราง ว่า งาม ทุกคำ

เหมือง ว่า คลองน้อย

อนันตวิภาค

๒๑

ว่า พระคุณำเนินหนะ พฐ	เทียม รัต }	ว่า เท่าถึง
อันวาง ข้าง	เทียม ทัน }	
ระบำ งาม	โชติ	
ข้า ช่อน ก็ ว่า งาม	ชวลิต	ว่า รุ่งเรือง
เค้า ว่า ไปมา	มถัน	
ไต่เค้า ว่า ค่ายไป	ผั่ง	ว่า จึง
ผ้าย ว่า ถูก ๆ คำว่า กู	สร้าง	
จะ ผุ ผาย ไปตาม พราหมณ์	ชั้น	
กร แก้ง ว่า กอ้ง แก้ง	พลัน	ว่า เร็ว
แผน ว่า พรหม ๆ คำว่า	รมัด	
ขุนแผน แรกดู ดินเอา ที่ แด	เดริก	
คำ ว่าแบบ แผน คือแบบพรหม	รัชชาดย์	
ด้วยในโตกย์ นี้เคยนับถือพรหม	ถกึง	ว่า รุ่งเรือง
เปนใหญ่	คำเกี	
เพื่อย ว่า เหมือน ๆ คำว่า	โพรงพราว	
ใจ เพื่อย พ้า ทำทาน	ก่อง	ว่า สว่าง
ดิน ดิน ว่า เข่น	ก่อง	
ประเดห์ ว่า คล้าย	กระข้าง	ว่า กระข้าง
เตรียม ว่า เคียง	ฉงน	
พ่าง	ฉันทะ	
ปุนปวน	กัฐา	ว่า สดได้
	สงกา	
	พวง	
	กินหนง	

ตราดิน	ว่า	จำ ทรัพย์	ดต	}	ว่า	ถึง			
ชาเคียร พาท	ว่า	ถวาย พร	รอต						
ครอบครอง	ว่า	ปกคลุม	จอต						
อนินมมอัย	ว่า	เครื่องประดับ	ณ มณู						
ทำเป็น พวง ดอกไม้			กำหนด		ว่า	ของ บุชา			
ชดกร กระถึง แสง	ว่า	อ่อน มือ	บำ บวง		ว่า	บุชา			
จับ ฮาธุร	}		นางเยาว์	}	ว่า	หญิงงามอย่างนี้			
เชียว			นางพา						
ดึก			นางโพ						
ไก่อ้น เขียว ผูก ข้าง แด ดะคึก			นางนุ						
ผดุง บให้เซ			นางดักษณ						
ม้า กำน	ว่า	ม้า ผ่าน	นางราม				}		
ม้า แพน	ว่า	ม้า ทว	นางพงา						
ม้า โยง ยาน	ว่า	ม้า ชักรถ	นางคราญ	}	ว่า	อ่อนนุ่มดูคำ			
จำแดง	ว่า	แดง รูปเดียว	ถ่ม่อม						
แดง ออกเป็น รูปต่าง ๆ คือ		ดำเกา	}						
พฤมิตร		ดำยง							
พ่าย	ว่า	แพ้							ว่า
			ต้น ถัดด้วยทอง ดำยง						
แหง	ว่า	กิน ใจ	บัตร์ บรรดา						
เกียง	ว่า	ร้าย	เต็มดาร์	}	ว่า	ค้อย ยกอย่าง			
ชวัญ เกียง	ว่า	ชวัญ ร้าย	ไชยชา						
		มโนมหา							

โลก	}	ว่า เช่น	นิยมหมิ่น	ว่า	ต้องหมิ่น
ฉัน			บร้าง	ว่า	บได้จ้คำค่า
ฉัน			มีเรา	บร้าง	ทุล
คคิ		ว่า	ที่ไปของ	ชาวเมือง	
ผลไม้		เป็น	ต่อวาย	ว่า	เป็นข้า
ต้อง		ครั้ง			

อนึ่ง พึงให้สังเกต ว่าคำแม่ กน ที่มีต้น อู ขึ้นนั้น แผลงถึง
คำมีตัว ว ได้ ดังคำว่า

คำนุน	}	มุด	}	
คำนวน		มวด		
มรุชา	}	ขบรุ	}	
มวรุชา		ขบวร		
ทอ	}	บริบริณ	}	
ทวด		บริบริวณ		
		เช่น นี้	เป็น	ตัว อย่าง

อนึ่ง คำใดมีตัว ห อยู่ท้าย คำนั้นถึงไม่ลงไม้เอก ก็ต้อง

อ่านเป็นเสียง ลงไม้เอก ดังคำว่า

เด้นห	ว่า	รัก	ด้นดาห	ว่า	๗ วัน
เดห	ว่า	เปรียน	มาห	ว่า	ผี
เทห	ว่า	กาย	หน้าราหุ	ว่า	หน้าราหุ
พลพยห	ว่า	กระบวน พด	ศรีสุริยพาห		
โดห	ว่า	ทองแดง	พระศรภาครุพาห		
โมห	ว่า	หลง	เป็นต้น		

อนึ่ง คำเดียว ลง มะ อักษรจะ ข้างหน้า เปน ต้อง คำขึ้น
 คุก คำว่า เดี่ยว ถ้า } ถัก } ฎาก } ถ่น } มั่ง มั่ง
 มเดี่ยวมถ้า } มถัก } มฎาก } มถ่น }

คำเหล่านี้ ท่าน มัก ใช้ ใน คำ โคตง คำ ฉันท โดย มาก ควร จะ ต้อง รู้ ไว้
 พอ เปน เครื่อง เรือง ปัญญา ดี กว่า ไม่รู้

ความรู้ รู้ยิ่ง ได้

สิ้น คักดี

เปน ที่ ชน พานัก

นอบ นิด

อย่า เกียจ เกลียด หน่าย รัก

เรียน ค่อ เติมนา

รู้ชอบ ใช้ หอม หิว

เหนียว แพ้ แรงโรย

จัด คำ ตายาม พากย์ ที่ ควร ใช้ ใน คำ ฎก คำ เดี่ยวดี ตาม ปุณ เก่า
 ปุณ ใหม่ จบ เท่านี้ แต่นี้ จะ แจก คำ คำ พุช พากย์ ค่อ ไป

จัด คำ คำ พุช ชัน

เชิง แฉง

ถ้า หรับ แชก แทรง แฉง

เปลี่ยน ใช้

คำ ตรง มพธิก แฉง

คง พากย์ ด้วย นา

วาง แบบ ระเบียบ ไว้

เพื่อ อ้าง ทาง สอน

คำ คำ พุช พากย์ แฉง เหมือน คำ เหล่านี้ เปน ตัวอย่าง

กราณ }
 คำกราณ } ว่า ถาด

ชะเดา }
 คำเดา } ว่า ร้อน

คัต }
 คำคัต } ว่า เผ้า

ชื้อ }
 คำชื้อ } ว่า เจ็บ

แฉ	}	ว่า เดือน	แสดง	}	ว่า ของ ร้าย
แฉ			สั่ง		
สั่ง	}	ว่า อยู่	กรอ	}	ว่า เร็วใจ
สั่ง			การอ		
ของ	}	ว่า ผูก	สร้าง	}	ว่า สบาย
จำนอง			สร้าง		
สร	}	ว่า ขอ	นาง	}	ว่า กตาง วัน
สร			นาง		
ขอ	}	ว่า ให้	นาง	}	ว่า สบายเกินเวลา
ขาน			นาง		
เขละ	}	ว่า หนุ่ม	น	}	ว่า อยู่
กำละ			น		
ตรง	}	ว่า ออก	เดีย	}	ว่า ดีเคียน
คำ			คำ		
ตรง	}	ว่า ออก	เถถึง	}	ว่า ยกขึ้น
ตรง			เถถึง		
ตรง	}	ว่า ออก	เถถึง	}	ว่า สูงก็ว่า
ตรง			เถถึง		

คำที่แสดงทุกไป กำนันก็มีอยู่ มาก เหลือปัญญาที่จะรู้ ชักเขา
แต่ที่พอรู้ว่า ได้ พอให้บุตร ตั้งเกิด จำเท่านั้น หนึ่งคำกำพู
พากย์ตรง ๆ ไม่ได้แสดง ท่านเขา มา ใช้ ใน คำกาพย์ โคลง ก็มี
มาก เหมือน คำเหล่านี้

ตรง	ว่า	ระบม	}	นั้น ถูก	ว่า	เจ็บหัก
ตรง	ว่า	ระบม				
ตรง	ว่า	ระบม	}	นั้น ถูก	ว่า	เจ็บหัก
ตรง	ว่า	ระบม				

ประปราน	ว่า	ข้อนอก	แผดเผอ	ว่า	ผดไผ่
ระฤก	ว่า	คิดถึง	ส่มบอ	ว่า	เบตืออก
กัธเอา	ว่า	เลี้ยง กระแส	สถิก	ว่า	ใบไม้
วันท่า	ว่า	ระทม	พะเยี่ย	ว่า	พวง เกสร }
อาธูร	ว่า	ส่งสาร เอ็นดู ก็ว่า }	ผกา	ว่า	ดอกไม้
วาม	ว่า	เลี้ยง	ครบนอก	ว่า	กตึบ
คันเหิม	ว่า	หายใจ	ครบนัน	ว่า	กตึบซ้อน
พันฎก	ว่า	โกธร้าง	พิโตร	ว่า	พู่
กำจาย	ว่า	โกธ	ตะออบ	ว่า	งาม
จิต	ว่า	โกธ	ถำภา	ว่า	หนุ่มอ่อน
โอบ	ว่า	กอด	ร้ายวน	ว่า	ห้อย บ้อย
กระโอม	ว่า	กอด	ฉม	ว่า	กตึบ
ดาเพ	ว่า	โถม	กระออบ	ว่า	หอม
ทันทั้ง	ว่า	มันถึง คอย ก็ว่า }	กระเขบ	ว่า	หวาน
ถันโถม	ว่า	น้อม ถัน	ไทยใช้	ว่า	เอมรส เอมใจ }
อัน โถม	ว่า	ท่อง เทียว	ส่นอง	ว่า	รอง
ฐจี	ว่า	อ่อน	แซ	ว่า	พระจันทร์
จัต	ว่า	แก่	ผกาย	ว่า	ดาว
เดิมเฉอ	ว่า	คันไม้	โถ	ว่า	กระวัน

พระ หาม	ว่า	โกธัรุง	กำผลา	ว่า	ง้าว
สเือก	ว่า	พรงันี้	กำมิด	ว่า	มึก
เที่ยง	ว่า	ตรง	จำหาย	ว่า	หมวก
ถ่างาด	ว่า	เย็น	จำหัน	ว่า	เชิด
ขทิง	ว่า	แม่น้ำ	กำพง	ว่า	ทำน้ำ
ทัก	ว่า	น้ำ	ประเจียด	ว่า	ผ้าสี่เหลี่ยม
ชำเราะ	ว่า	ชอก	ขำนิ	ว่า	ที่นั่ง
ชำเรา	ว่า	หัดบ	ขำนน	ว่า	ที่เหยียบ
โดยไพร	{	ว่า	กันแต่	ว่า	เชือก
ดอมไพร			กันแสง	ว่า	ร้องให้
เล้มา	ว่า	หญ้า	กระวี	ว่า	กวัดแกว่ง
เขมา	ว่า	ตำ	ฉมวย	ว่า	ได้บ่อย ๆ
กระหอม	ว่า	แดง	จำเบ้จ	ว่า	รวมพุง
ถระบง	ว่า	เหลือง	จำบัง	ว่า	หายตัว
สอ	ว่า	ขาว	กาช	ว่า	กล้า
แสง	ว่า	อาวรุช	ชลาด	ว่า	กลัว
ดาว	ว่า	คาม	{	ว่า	หน้า
ดำแพง	ว่า	หอก			
กำเพธิ	ว่า	ฝน	สก	ว่า	ฉม
ผา ภา	ว่า	ทวน	เจิม	ว่า	คิ้ว
		คมก็ว่า	กรรเจียก	ว่า	หู

เนตร	ว่า ตา	จรุก	ว่า หมู
โอรุ	ว่า ปาก	จะแก	ว่า สุนัข
ถนิม	ว่า ฟัน	กะแปะ	ว่า แพะ
เตาะ	ว่า นม	กันตอง	ว่า แมลง ภู
ไค	ว่า มือ	ชดอย	ว่า แมลง บึ้ง
เซิง	ว่า หัว	ขมูม	ว่า ผึ้ง
ตะแบก	ว่า หนัง	มัน	ว่า ไก่
โรม	ว่า ขน	กูโงก	ว่า นกยูง
ครุจอก	ว่า เต็ม	กุงาน	ว่า ห่าน
ขนอง	ว่า หัด	กุงอน	ว่า นก ค้อนทอง
เล้ง	ว่า เขา	สถาม	ว่า ปีก นก
สดำ	ว่า ขวา	พด	ว่า งู
เขวียะ	ว่า ซ้าย	ปรัก	ว่า เงิน
ดำไร	ว่า ข้าง	มาศ	ว่า ทอง
พดุก	ว่า งา	สพัน	ว่า ทองแดง
เซิง โกรบ	ว่า เท้า หลัง	กรอง	ว่า กำไล
แตะ	ว่า ม้า	ถมอ	ว่า หิน
ชลา	ว่า เลื้อย	สดา	ว่า หมา
รมาด	ว่า แรด	มุดู	ว่า พด
อัน สาย	ว่า กระดวย	ถนำ	ว่า ขา
สวา	ว่า ถึง	กำบอ	ว่า ปู

ณุก	ว่า บัว	ผอุน	ว่า น้อย
ระลือ	ว่า ไม้ไผ่	ฉลอง	ว่า ข้าม
เดิม	ว่า คั้น	รอง	ว่า ร่อง
คูก	ว่า เรือ	ชดจน	ว่า ค้าง
โดนด	ว่า คาด	มาย	ว่า เข้า
พเนา	ว่า มตุม	บายศรี	ว่า เข้า เป็น ศรี
มคัง ภาว	ว่า ผดด้ท่อน	เกษิน ไพร	ว่า พราน ป่า
ดอบ	ว่า ชั่ง	จำทับจำเท	ว่า นก ไผ่ ไป มา
ฉนั	ว่า หม้อ	ศรี ศฤ	ว่า ปลด
เพดิง	ว่า ไฟ	โก ไส	ว่า กุ้ง
กระดอม	ว่า หม้อ น้ำ	เล็ก	ว่า ยก
ชฤติ	ว่า แดงโม	มาน	ว่า มี
ดวาย	ว่า มะม่วง	เจริญ	ว่า มาก
ครรภจน	ว่า ผักบั้ง	เสนาะ	ว่า วังเวง
เผดียง	ว่า ฝน	เมิด	ว่า ดู
ชยน	ว่า ถม	ยด	ว่า เห็น
กุด	ว่า ถู	เลว	ว่า หลง
เจ้า	ว่า หาดาน	ระเลิง	ว่า ระเลิง
บอง	ว่า ฟี่	เวียน	ว่า ร่าย
		จำ	ว่า คอย
		ไทย ไร่	ว่า ประจำ คือ

เรือประจำท่า	}	ยม	ว่า	ร้องไห้
คนประจำงาน		ชนน	ว่า	หมอนอิง
เบิก	ว่า	เขนย	ว่า	หมอนหนุน
ณ	ว่า	กันขิง	ว่า	กันขัง
ไพร	ว่า	คนำ	ว่า	ปี่
พนม	ว่า	ปราณ	ว่า	วงษ์วาร
ทม	}		อก	
ทนม		โลกทา	ว่า	ท่านว่า
แดดก	ว่า	ตุ	ว่า	ไป
อัญ	ว่า	ขยิวขยอนว่า	ว่า	สนั่นหวั่นไหว
ก็ว่าข้า	รวมกันเข้าทั้ง	ยัทยาน	ว่า	หวั่นไหว
๒ คำ	อัญขยมว่าข้าพเจ้า	งจิต	ว่า	มีด
ส่วนชีพ	ว่า	ระเถิง	ว่า	โค่น
โรงคัถ	ว่า	รตม	ว่า	ถ่ม
รุหาญ	ว่า	เต็จ	ว่า	ขาด
จำเหียง	ว่า	โชมดขม้ง	ว่า	ซากศพ
จ้งหุน	ว่า	สลุดสลับ	ว่า	ล้มตาย
ไผทโกรม	ว่า	บัตบั้ง	ว่า	สูญหาย
ชวา	ว่า	ฉามหุร	ว่า	เลือดไหล
โชมค	ว่า	จราถกฟง	ว่า	เต็มตุงน้ำท่วมฝั่ง
ผดือ	ว่า	อศ	ว่า	พวก

ไพรแวง ว่า ม่ายาว

คังวาย ว่า ถวาย

ศรี ว่า นางดู คำว่า

แม่ ถา ถา ถให้หา ศรี

ระดู } ว่า เหน็ด อนาคต
ระดวง }

บังคัต ว่า เผ้า ดู คำ

ว่า บังคม บังคัต ของ เนื่อง

เคียง ว่า รู้

แถว } ว่า ทำ
ถพธ }

บาน ว่า ได้

กุมบาน ว่า ไม่ได้

ไซมย ว่า ทั้ง คู่

บันแดง ว่า เต้น

กรรเขา ว่า ถดถ ถดถ่อม

ทักตระชัก ว่า น้ำเย็น

ปลาทะมาโครย ว่า ปลาทะลึงท่า

คักขุมม ว่า น้ำผึ้ง

แฉบกขถา ว่า หนึ่งดื้อ

กุมมาน ว่า ไม่มี

เถกิง

ว่า

สูงศักดิ์
รุ่งเรืองก็ว่า

กระถา

ว่า

ท่วง ที่

ฉะแอก

ว่า

อิม

วงกวด

ว่า

ของ หนอง

เจวียง

ว่า

ร้อง ไข่ว่า

จำเวียง

พทม

ว่า

ป้า

อิงฮอน

ว่า

ดีใจ

เหนียว

ว่า

ฝั่ง น้ำ

พระกราวญ

ว่า

พระยี่ภู่ แผลง

ไข่ว่า กราวญ

ดอง

ว่า

แก้ว

ฮังคัต

ว่า

โก

ตระชัก

ตระชัก

}

ว่าเย็น

แฉดง

ชดวน

}

ว่าจิว

เดว็จ

ว่า

เที่ยว

ฉบอง

ว่า

พี

คุตะ

ว่า

ไปถึง

คำใช้ว่า ดด

จน ว่า พบ ป

จุด ว่า เข้า ไป

จน มวก ว่า ออก มา

บำ ไบด

บำ โบ

คำไบค

ว่า ดุบ ได้

อักษ่วน ว่า ด้อ

เยิง ว่า เรา

ชุกเพรียง ว่า รับ ขวัญ

ค่างน ว่า หัก

ควร แดง ว่า นำ กัด

ชะมา ว่า แมว

กะเอก ว่า กา

คั่น เจา ว่า ถ้า ห้วย

คั่น ดอง ว่า ถ้า ธาร

เทียม ว่า ชิด

เตาะ ว่า ก่ง

คำเติ ว่า ก่ง ชัน

เจน ว่า ออก

ผดุงน ว่า ทาง เลี้ยว

ผดุงน ว่า ทาง แยก

สับ โถง ว่า ทุก วัน

เปรช ว่า ใช้ แฉง

ว่า บำเรอ

มะมุง ว่า แมง ตาม

รุน โรม ว่า แมง วัน

ถมาด ว่า แมง หวี

มุดง ว่า บั้ง

สรั้อย ว่า ร่าน

ตุค ว่า รัน

ระมา ว่า เหลือบ

เดร์จ

ด่าเรจ

ว่า สูดการ

เดร์จ

ด่มเดจ

ว่า ท่านผู้ ให้จบ การ

จน กับ มุขปากย์

แต่ นี้ คำ ขวา

ตะการะ ว่า ดอก ไม้

การะบุหิง ว่า ดอก แก้ว

มาดาคี ว่า ดอก มณี

มถารอกันต	ว่า	ดอก มติช้อน	มถรวา	ว่า	กะถิน
อันทากา	ว่า	ช่อนกตั้น	มิรันตี	ว่า	ดาวเรือง
ชิกาตัน	ว่า	ดอก เข้ม	หุหนึ่งหรั้น	ว่า	บานมีรุโรย
การ สสมา	ว่า	ชมพู	วิรังวอ	ว่า	ดอก พยับพินิต
สะการตาหรั้น	ว่า	กรรณิกา	โศกกาตนา	ว่า	คันไถ
กาตัก	ว่า	สาย อยุค	มายัง	ว่า	ดอกหมาก
บุหงามตาชอ	ว่า	ดอก มติชา	มังหัง	ว่า	ดอกมพรวัว
บุหงามประหรั้น	ว่า	ดอก พุทชวค	จารุน	ว่า	น้ำดอกไม
วารวารี	ว่า	ดอก ชะบา	จินตาหนา	ว่า	คันจันทร
อัญญา	ว่า	ดอก ประคู้	นระวาระ	ว่า	กุหลาบ
ปะนัน	ว่า	ดอก จำเียน	ยัหยัง	ว่า	รูปงาม
สารวารี	ว่า	ดอก การะเกด	คะหัง รัต	ว่า	แปนใหญ่
นากา อวี	ว่า	ดอก ตำรภี	จินตะหระ	ว่า	ฉาด
คันหยง	ว่า	ดอกพิภุค	อุณากัน	ว่า	เล็บยาว
คตัง	ว่า	อัญชัญ	ตำหรี	ว่า	งาม
บุษบาอินตรา	ว่า	พุทธรักษา	เอหยัง	ว่า	คนตี
ปานเียน	ว่า	กระดังงา จัน	กาหตา	ว่า	เหมือนดอกไม
ยังกาชตา	ว่า	มณฑา	ขงคี่ ศรีปะตา	ว่า	จอม กระษัตรี
กุสุมา	ว่า	ดอกคำ	ระเด่น มนตรี	ว่า	เจ้าฟ้า
บุควีศรีระสุน	ว่า	นางแย้ม	ระเด่น	ว่า	เจ้า

เมษะตาริยัก	ว่า	เรื่องฤทธิ	อังกาส	ว่า	ฟ้า
ไม่มีเส้นธ			อุคน	ว่า	ฝน
ยาหยัง	ว่า	ชนะศัตรู	เกน	ว่า	นาง
พันธุ	ว่า	รบกัน	ติปา	ว่า	ตก
อาแล	ว่า	กฤษ	วาโมร	ว่า	คนร่ำ
ปะหมันอาหิ	ว่า	น้ำ	กระยาหั้น	ว่า	วิมาน
กระกั	ว่า	พี	องค์ปะตารกาหตา	}	ว่า เทวดา
มาหิ	ว่า	น้อง	อสังญญเดหวา		
มันจุเรศ	ว่า	โจร ป่า	ดาตติ	ว่า	แก้วหุง
อะนะ,คไนย	ว่า	ลูก	ติกาหัตถ์	ว่า	เรือนแก้ว
ระทุ	ว่า	เจ้าเมือง	แมระ	ว่า	เงิน
อินันตุ	ว่า	น้องเขย	ปะเสหรันนาอาทง	}	ว่า วัจ ฤกพทวง หฐาน หลวง
กัตาหยัง	ว่า	มหาดเล็ก	วัจพาหาปาคี		
ปาปะอะหิ	}	ว่า	กำมังตะการ	ว่า	คำหนัก
ตั้งคาตา			กำมังวิติต	ว่า	คำหนักในสระ
มะตาหรี	ว่า	พระ อาทิตย	นัคหรี	}	ว่า เมือง
วิเยน	ว่า	ชั้น ที่	นัคหรา		
บุหัตถัน	ว่า	พระจันทร์	บายสุหรี	ว่า	สระน้ำ
กะหรัทกคัถา	ว่า	ม้า ไซ้	กาญจหนา	ว่า	ทอง
อาบิคตาหรี	ว่า	นางฟ้า	กุหนุ	ว่า	ภูเข
ลมัน	ว่า	ขอ เฝ้า	อุธ่า	ว่า	เนื้อ

บุหร่ง	ว่า	นกยูง	ยิหว่า	ว่า	ดวงชีวิต
คาราไต	ว่า	ตลกมั่ว	ประตง	ว่า	โจร
ปลาดปลา	ว่า	บวช	มรุมมรนาทรา	ว่า	เทียวฆ่า
กม้งวราตัก	ว่า	แมงมูก	สระบร	ว่า	ตลกต้อ
นิญประมาหม่า	ว่า	นักบวช	ยองเง็ด	ว่า	ย่องหนอง
อายัน	ว่า	ผู้ชายบวช	อุตงหงัน	ว่า	เสด็จ
ตั้งปลิดเหงะ	ว่า	ญาติ	วอ		
แอหนัง	ว่า	ผู้หญิงบวช			

คำ ขวา ซัก มาได้ พอแทรกใช้ใน คำ กตอนกาศย์ โดงเท่านี้
 ค่อนี้ ไปจะว่าด้วย ราชภาษา ราชาศัพท์ ที่ใช้สำหรับ ราช
 ตระกูล ราชภาษาที่ เรียกว่า ราชาศัพท์ สำหรับ ผู้ซึ่ง จะทำราชการ
 จะได้ กราบ ทูล พระเจ้า อยู่หัว สมมติเรียก ว่า ราชาศัพท์ เป็นแบบ
 แขน เหยียง อย่าง มีมา แต่ ก่อน ให้ ข้าราชการ ทั้ง ปวง เรียน รู้
 ตั้งเกิด จำ กำหนด ไว้ ให้แน่นอน อย่า ให้ พังพลาด ใน ที่ จะกราบทูล
 พระกรุณา แล จะแต่ง โดง ฉันทกาศย์กตอน จะได้ ใช้ คำ ให้ สูงส่ง
 ความ แล ราชภาษา ราชาศัพท์ นั้น แบบ มีดังนี้

พระเคียร	} ว่า หัว	พระเม้าพี	ว่า	ลูก
พระเจ้า		พระจุรา มะณี	ว่า	ปิ่น
พระเกษ	} ว่า ณ	พระเวฐนะ	ว่า	ผ้า โปก
พระศก		พระภักตร์	ว่า	ดวง หน้า
พระเกษ		พระ นะถาด	ว่า	หน้าผาก

พระอุณาโลม	ว่า	อันที่หว่างคิ้ว	พระไศตร	ว่า	ช่องหู
พระโขนง	}	ว่า คิ้ว	พระทนต์	ว่า	เขี้ยว
พระภมู			พระนคฺ	ว่า	หนวด
พระเนตร	}	ว่า ดวงตา	พระศอ	ว่า	คอ
พระนัยนะ			พระรากขวัญ	ว่า	ไหปลาร้า
พระจักขุ			พระอังสา	ว่า	บ่า
พระภาสัก	}	ว่า คมุก	}	ว่า	ไหล่
พระนาสา					
พระปราง	ว่า	แก้ม	พระอังษกฏ	ว่า	ทรงรอบบ่า
พระอะธำ	ว่า	คิ้ว	พระพาหา	}	ว่า แขน
พระมีพัก	ว่า	ฝ่า	พระพาหุ		
}	ว่า	ฝ่า	พระกรรบูร	ว่า	ศอก
			แต่ศอกลงไปจนข้อมือ	ว่า	พระกร
พระโขนง	ว่า	ปาก			
}	ว่า	ริมฝีปาก	}	ว่า	ข้อมือ
พระหनु	ว่า	คาง	ข้อพระหัตถ์	}	ว่า
พระชีวหา	ว่า	คืบ	ฝ่าพระหัตถ์		ว่า
}	ว่า	คืบ	}	ว่า	ฝ่ามือ
พระมุตชีวหา	ว่า	คืบ	พระอคุติ	}	ว่า
}	ว่า	คืบ			ว่า
		นิ้วพระหัตถ์	}		
คิ้ว พระหनु	ว่า	ขาตะไกร	พระอังษ	ว่า	หัวแม่มือ
พระทนต์	ว่า	ฟัน	พระคชนี้	ว่า	นิ้ว ชี
พระทนต์	ว่า	เขี้ยว	พระมคฺ	ว่า	นิ้วกลาง
พระกรรณ	ว่า	ใบหู	พระอนามิกา	ว่า	นิ้วนาง

พระกนิษฐา	ว่า	พัวก้อย	พระบาท	ว่า	เท้า	
พระนระชา	ว่า	เด็บบ	พระปราศน์	ว่า	ชั้น	
พระกัจฉะ	ว่า	รักนร	พระมังสะ	}	ว่า	หื้อ
พระอรุณ	}	ว่า	พระนางสา			
พระทรว			พระโธมา	ว่า	ชน	
พระถัน	}	ว่า	พระอัมม	ว่า	กระตูก	
พระเค้า			พระฉวี	ว่า	ผิวนาง	
พระนาภี	ว่า	สัณ	พระเชพพะ	ว่า	น้ำตาย	
พระอุทร	ว่า	ท้อง	พระเด็นมะ	ว่า	เสลด	
คังท้อง	ว่า	ทรงครรร	พระบุพโพ	ว่า	หนอง	
พระปณ	}	ว่า	พระโลหิต	ว่า	เลือด	
พระขนอง			พระเสโท	ว่า	เหงื่อ	
พระปรัก	ว่า	สัข้าง	พระอวร	ว่า	เจ็บ	
พระกฤษฏี	ว่า	เขว	พระอาเจียน	ว่า	เหียน	
พระโสณ	ว่า	ตะโพก				
พระอรุ	ว่า	ต้นขา	พระกาสะ	}	ว่า	ไธ
พระเพธา	ว่า	ขา	พระกรรณะ			
		คัก	พระมีนาคะ	ว่า	ทรงจาม	
พระชาณ	ว่า	เข้า	พระอุเทกะ	ว่า	ทรงเรอ	
พระชงฆ์	ว่า	แข้ง	พระขิปัสสัทโท	ว่า	ทรงกระแอม	
พระโคปปะกะ	ว่า	ข้อเท้า	องค์ที่ถับ	ว่า	พระคุยหลาม	
		ตาตุ่ม				

พระอินทะ ว่า ลูกคันทะ

พระภุษา ว่า ผ้านุ่ม

ทรงสัพพิ ว่า ผ้าห่ม

คลุมประณม ว่า ห่มนอน

ฉลองพระองค์ } ว่า ใต้ทรง
พระกัญญกะ }

รัตพระองค์ ว่า เข็มขัด

ฉลองพระบาท ว่า เกือก

เจ้าต่างกรม ว่า รองพระบาท

โกไธยะพัตร ว่า ผ้าไหม

กัปปาลิกพัตร ว่า ผ้าด้าย

อุทุมพรพัตร ว่า ผ้าไหมเดื่อ

รัตกำพด ว่า ด้านแดง

ชุดแต่เรียกกัน พด เปน ด้าน ทั้ง
ด้าน แด

พระวิสูตร ว่า มุ้ง

พระสุตร ว่า ม่าน

พระถวณ ว่า หีบหมาก

พระมั่งดี ว่า จอกหมาก

พระแสงกรรบิตว่า มีดหมาก

พระแสงปะนาคว่า ตะไกร

พระแสงกัศัะ ว่า แหนบ

ฉลองใด } ว่า ไม้เกาหลัง
นารายณ์หัตถ์ }

ฉลองพระเนตร ว่า แว่นตา

ฉลองพระหัตถ์ ว่า } ช้อน
ตะเกียบ

ทองพระบาท ว่า กำไลเท้า

ทองพระกร ว่า กำไลมือ

พระขำมวง ว่า แหวน

พระราชดิญจกร ว่า ตราหวดง

ธารพระกร ว่า ไม้เท้า
ไม้ว่า }

พระวัจรี } ว่า เปด
พระขู่ }

ทรงพระดำอาง } ว่า ทาแป้ง
ทรงพระสุคนธ์ } ทากระแจะ }

ทรงเครื่อง ว่า แต่งตัว
ตัดผม }

พระฉาย ว่า กระจก

พระด่างเส้นยด } ว่า หวี
พระด่าง วงเคียน }

บรรทม	}	ว่า นอน	เด็ดจ	ว่า ไป
เข้าที่			ประพาศ	ว่า เทียวเด่น
พระตำอาว	}	ว่า เครื่องหอม	พระไปะกะ	ว่า มุทวด
พระสุคนธ์				คาทวด
ทรง พระ กระยาสถาน		ว่า สวรรณ	พระเปตามไหยกา	ว่า ย่า
สร้งน้ำ		ใน วัน สุริยุปราคา	พระไอยกา	ว่า บัฏ
คันทรูปราคา		แต่ วัน มหา		คา
ส่งกรานต์ แดส่งกรานต์ เดือน			พระไอยกั	}
เรียก ว่า สร้งน้ำมรธาภิเศก			พระไอยิกา	
ทรงพระสุบิน		ว่า ฉั่น	พระมาตุตะ	ว่า ถุง
ชั้นพระสุธารศ		ว่า น้ำเสวย	พระมาตุฉานี	ว่า น้ำ
พระสุธารศ		ว่า น้ำเสวย	พระมาตุจณา	ว่า น้ำ
พระสุธารศชา		ว่า น้ำชา	พระเชฐา	ว่า พี
พระสุพรรณศรี		ว่า กระโถนเล็ก	พระอนุชา	}
พระสุพรรณราช		ว่า กระโถนใหญ่	พระกนิฐา	
พระคชพาบ		ว่า หม้อน้ำ	พระกนิฐกนิ	ว่า น้อยหญิง
พระสุพรรณภาช	}	ได้ระกับเข้า	พระภาดา	ว่า พีน้อง
นี้ว่า		ได้ระ ของกิน	พระราชโอรศ	}
พระเชนย		ว่า หมอนหนุน	พระราชบุตร	
พระชนม		ว่า หมอนอิง	พระราชกุมาร	

พระราชธิดา }
 พระราชบุตร } ว่าถูกหญิง
 พระราชกุมารี }
 พระเจ้าอุกยาเธอ ค้ากวาง
 พระนัดดา ว่าหลาน คือ
 ลูกของลูก
 พระภากินัย ว่าหลาน
 คือ บุตรของ }
 พี่ชาย }
 น้องชาย }
 พี่หญิง }
 น้องหญิง }
 พระสัสสุระ ว่าพ่อผัว
 พระสัสสุ ว่าแม่เมีย
 ชามาดา ว่าลูกเขย
 พระสุณิสา }
 พระสุณหา } ว่าสโภ
 ทรงพระคาร์หิ ว่าคิด
 ทระพระราชันพนธ์ ว่าคิด หนังสือ
 บทกตอน /
 พระมัทรี }
 พระมัทรี } ว่าเคียง
 พระยี่ภู่ } ว่ากินนอน

ทอดทิ้ง ว่าปฏริองดาศ
 พระเต้า }
 พระสุวรรณภิงคาร } ว่าคนโท
 ผดองพระหัตถ์ปรงพระสุคนธ์
 พายศักพระสุคนธ์ ช้อน ศัก
 น้ำพระสุคนธ์ ว่ากระบวย
 เปนผีว่า ประชวร พระยอต
 เปนถม ว่าประชวร พระ }
 กิยาทุเลา ว่าเสวยพระ }
 โอดถประจุ
 สงพระบังคดหนัก ว่าอุจจาระ
 สงพระบังคนเบา ว่ามัสสาวะ
 ถ้างมือ ว่าชำระ พระหัตถ์
 ถ้างเท้า ว่าชำระ พระบาท
 ประชวรพระโสทร ว่าบวม
 ทุกวันนี้ ใช้ โสทร ว่าบวม
 จะเรียกให้ถูกจริง นั้น ว่า
 พระโสทร
 เข้ากิน }
 ของกิน } ว่า กระยาเสวย
 โสภณณณ์ }
 โสภณณณ์ } ว่าเครื่อง

อนึ่ง ของ สิ่ง ไต ที่ จะ ค้อง กราบ ทูล พระกรุณา

มัน เป็น คำ หยาบ

คำฉวน ห้านมิ ให้ กราบ ทูล ดิคำ เรียก ว่า ผักบั้ง

หมา
แต่ แมว
นกกา

ขี้เยี่ยว

เป็น ต้น อย่างนี้ อย่าง กราบ บังคม ทูล ถ้า จะ ค้อง กราบ ทูล ให้ ผ่อนผัน
ทูล ไป อย่าง อื่น แต่ พอ เข้า พระไทย เหมือน หนึ่ง

ผักบั้ง ให้ ว่า ผัก ทอดยอด ปลาไหล ว่า ปลา ยาว
ผักคบ ให้ ว่า ผัก ส้ม หาว ปลา ร้า ว่า ปลา มี จัน
ดอกถืด ให้ ว่า ดอก ขจร ลูก หัว ถึง ว่า ผล คีระ วาน ธน
ดอก ลั่น ขลุ ให้ ว่า ดอก ลั่น กดิน เต่า ว่า จีตร ูจตุ
ดอก ยี่ หุบ ให้ ว่า ดอก มณฑา คัน ูจิกา ว่า คัน มุด กา
ขาว ูจิกา ว่า ผล มุด กา

ผล แต่ง โม ว่า ผล ถืด ดอก ทอง กวาว ว่า ดอก ปรีาก ชาติ
ลูก เตถึง ปลิง ว่า ผล มุด มัง ดอก ูจี้ เหล็ก ว่า ดอก มุด เหล็ก
ลูก อื่น นู ว่า ผล นาง นู คัน พง คอ ว่า คัน หนาม รอบ ตัว
ก้วย กู ว่า ก้วย ตัน พัก ทอ ว่า พัก เหลือง
มะเขือ กหา เพะ ว่า มะเขือ เผ ดอก พัก ทอ ว่า ดอก พัก เหลือง
ถั่ว ชอก ว่า ถั่ว เพาะ คัน คั่ว แย ว่า คัน เนก คุณ
เห็ด โคน ว่า เห็ด ปลด วง ดอก ดัน ทม ว่า แต่ ดัน ทม
ปลา ช่อน ว่า ปลา แห่ง สด เถา หมา มุ้ย ว่า แต่ เถา มุ้ย
ปลา ถืด ว่า ปลา ไบ ไม ผัก ปอด ว่า ผัก บับ ผา สะ

ผักปลาบ	ว่า ผักไม้	อีแดง	ว่า นางแดง
ผักอีวัน	ว่า ผักนางวัน	หัวกระบือ	ว่า คีษะกระบือ
ปลาดี้นหมา	ว่า ปลาดี้นสุนัข	หัวดำโพง	ว่า คีษะดำโพง
ปล่อยปลิง	ว่า ปล่อยชดถุก	บ้าน ชีหน	ว่า บ้านชีโพ้น
คันตุคหมู	ว่า คันตุกร	นางชออิน	ว่า นางชออิน
คันตุคหมา	ว่า คันสุนัข	ใหม่ ว่า นางปะอิน	
กด้วยไข่	ว่า กด้วยเปลือก	บางอีร้า	ว่า บางนางร้า
บาง แก่ใหม่ จากด้วย	พระ } กษ }	ถ้าอี	ว่า นางทุกแห่ง
		ถ้าหัว	ว่า คีษะ ทุกแห่ง
ผักกระเจด	ว่า ผักฐานอน	จัว	ให้ว่า โค
เป็นขีเรือน	ว่า เป็นโรคเรือน	ควาย	ให้ว่า กระบือ
ไข่ไก่	ว่า ฟองไก่	หมา	ให้ว่า สุนัข
ตาระพักไข่	ว่า ฟอง	ถ้า ข้าง, ม้า โค, กระบือ,	
ดูไม้ทุกอย่าง	ว่า ผล	แมว, สุนัข นกกา, เป็นต้น	
ของ ตากแดด	ว่า ผึ่งแดด	ขี้เยี่ยว ให้ว่า ถ่ายมูล หนักเบา	

หนึ่ง ให้รู้ ประหยัด คำที่ จะ กราบทุก ด้วย ข้าง } อย่า พูดว่า ด้วย
 ข้างหนึ่ง ต่อข้าง ถ้า ข้าง เชือกหนึ่ง ของเชือก ก็ได้ ม้าหนึ่ง
 ต้องม้า ๑๓ ข้าง ดีด้วย ให้พูดว่า ข้างนรการ ข้างแม่ เป่ก

ให้ว่า แม่ หมัก ชาย พาหญิง ไป บอกแขก กัน ทำซ้ำเรา ให้ ว่า
 ไตรมหญิง หญิง มี บุตร ใน ท้อง ให้ ว่า หญิง นี้ ครอบภ ถ้า หญิง
 ตามัว ออกลูก ให้ ว่า คลอดบุตร ที่ สูงสุด ให้ ว่า ประสูติ หมอ
 คำแย ให้ ว่า แพทย์ ผิด ครอบภ

อนึ่ง ให้ ระวัง คำ ผวน กลับ เป็น คำ ขยาย มี อยู่ หลาย คำ เจ็ด กับ
 ด้วย ควบ กัน ไม่ได้ เจ็ด อย่าง ให้ ว่า เจ็ด ประการ เจ็ด โยชน์
 ให้ ว่า ๒๘๐๐ เส้น คลอง เจ็ด แยก ให้ ว่า เจ็ด แคว ทาง เจ็ด แยก
 ให้ ว่า ทาง เจ็ด ตำบล คำ แปล ควบ กับ ตัว ต่อ ไม่ได้ การ พัด ตัว ๘ ตัว
 ให้ ว่า ๔ คู่ ไม่ ๘ คัน ให้ ว่า แต่ ๘ ฤๅษี ๘ คน ให้ ว่า ฤๅษี
 ๘ รูป คำ ที่

มีสระ ออก	เหมือน คำว่า	บอก	} เป็น ต้น ควบ กับ ตัว	} ถอ
		หอก		

ไม่ได้ คำว่า ควร ควบ กับ ด้วย ไม่ได้

อัสสะ	อัสว	ว่า ม้า
อัสณริย	อัสศรย	,, กรรม ทวร หยิมมือ
อัสสะ	อัสฏก	,, หมวด ๘ ประชุมของ ๘ อย่าง
อัสสณ	อาศรม	,, ทำที่ไม่เสมอ ให้ราบเสมอ
อัสค	อรรคน	,, ไฟ
อัสค	อัสกร, อรรค	ยอด, เด็ด
อมนะ	อมฤตย	,, อมรอัน ไม่ตาย คือนิพพาน
อะสัวิตะ	อัสรพิศม์	,, สัตว์ มีพิศม์ รว กับ ตาม
อะสัวิตะ	อัสรพิศม์	,, สัตว์ มี พิศม์ ใน เขี้ยว
อัสณรา	อัสศร	,, นางฟ้า
อัสณระ	อัสศร	,, ถัดนิ้วมือ, นิ้วมือ
อัสณณะ	อรรณพ	,, ห้วงน้ำ
อัสสะ	อัสฏม	,, ที่ แปร
อัสสระ	อัสสร	,, ตัว หนังสือ
อัสสาณิก	อัสสาณิก	,, หมู่ อัน ดัง คือ ม้า
อริฐฐานา	อริฐฐาน	,, การ ตั้งใจ
อฐุระ	อัสโฆษคร	,, ยิ่ง ด้วย ๘

อนันตมณ	อนันตมณ	ว่า แก้ว หาค่ามิได้
อัฐังคะ	อัฐังคะ	,, ถึงที่คงอยู่ไม่ได้ คือดวง อาทิตย์ตกไป
อักษิ	อักษิ	,, แก้วตา
อักษิ	อักษิ	,, หมี
อมรินทร์	อมรินทร์	,, เปรใหญ่กว่าเทวดา
อมิต	อมิต	,, ไข่มุก คือ ศัตรู

อามี อยู่ ๕

อาสย	อาสย	ว่า เตือน ๑๓
อารักข	อารักข	,, เฝ้า, รักษา
อาภัพ	อาภัพ	
อาทิตย์	อาทิตย์	

อิมิ อยู่ ๑๐

อิตถิ	อิตถิ	ว่า ผู้หญิง
อิสสระ	อิสสระ	,, ความเป็นใหญ่ } คือสมบัติ การของคนใหญ่
อิฉา	อิฉา	,, แสงหาโทษ
อิฐ	อิฐ	,, ของที่เขาแสวงหา, ของพึงใจ
อิสสระ	อิสสระ	,, นาย ขมัง

อนท	อินท	ว่า เป็น ไหญ่
อิทธิ	ฤทธิ	,, ทำให้สำเร็จ
อิสิ	ฤษี	,, ผู้ แสง
อิสัระ	อิศวร	,, เปน ไหญ่
อิสัรียาธิปติ	ไอศวรยาริปัตติ	,, เปนอธิปัตติด้วยความเปนใหญ่

อุ มี อยู่ ๔

อุช	อชช	,, ว่า ทรง
อุปลัมภ	อุปลตมภ	,, อุดหนุน, คำชู
อุณหิตะ	อุษณิศ	,, ชื่นบันได, กรอบหน้า, มกุฏ
อุค	ฤค	
อุกัฐ	อุกฤษฏ	,, ยิ่ง, ตั้ง อยู่ เบื้อง ตู้ง
อุณห	อุษณ	,, ร้อน
อุตุระ	พตุศพ, ปตุศพ	,, โคผู้
อุตุมะ	อตุม	,, อบาย
อุยยานะ	อุทธาน	,, ส่วน แหงน ขึ้น ตู้ง แล้ว จ้ง ไป

โอ มี อยู่ ๕

โอฐะ	โอษฐ	ว่า ปาก
โอฬาระ	โอฬาร, เอาฬาร	,, ยิ่ง, อยาบ

โอรส	เอวรัส	ว่า	เกิดแต่อก คือบุตร
โอสถานะ	อวสาน	„	ที่สุด, ที่จบลง
โอสถา	อศตาร	„	ช่อง เป็น ที่ ลง

กะ มี อยู่ ๒๖

กตาทินิหาร	กฤตาทินิหาร	ว่า	ผู้มีกฤตได้สร้างไว้
กัณ	กฤษณ	„	ดำ
กษัตริ	กฤษก	„	คนใด คือ ชาว นา
กสิกรรม	กฤตกรรม	„	กิจต้องทำ คือ การไถ
กตिका	กฤตिका	„	สัญญาเกิดขึ้น ด้วยการ ทำ
กิตติ	เกียรติ	„	พักทาย, สรรเสริญ
กัส	กฤษ	„	ผอม
กัณฐ	กัณฐ	„	คอ
กัปปกะ	กัปปก	„	ช่างตัดผม
กัปป	กัปป	„	กำหนด, ควร สำเร็จ
กัญญา	กัญญา	„	นาง
กัปปณกะ	กัปปณก	„	คนควรภรรยา คือคนกำพร้า
กัตสปะ	กัตสย	„	เชื้อสายแห่ง กัตสย คือ แต้ แดโคตร
กัญ	กฤษ		เตอ

กาสะ	กรรษะ	ว่า	ไอ
กาฐ	กาษฐ	,,	ไม้, พัน
กักกฏะ	กรกฏ	,,	บุ เป็น ชื่อ ราช
กตัง	กตปตัม	,,	ทำ แล้ว
กตัญชติ	กตตัญชติ	,,	กระพุ่มมือ, ประนมมือ, ไหว้
กตฺนุ	กํตฺนุ	,,	นำ กรุณา
กโปตะ	กํโปต	,,	กระพุ่ม แก้ม
กัปปรุกษะ	กัตตปพุกษ	,,	คันไม้ เป็น ที่ ดำเร้า
เกดาสะ	ไกร าศ		
เกสรัสสีหะ	ไกร สรรราชสีห์		
เกวดะ	ไกวถ	ว่า	ลั่น เขิง, ถ้วน
โกระ	โกรร		

จะมี อยู่ ๑๑

ขัยย	ไภษย	ว่า	เลื่อม, ไป ลั่นไป
ขัตติย	กระษัตริย์	,,	ผู้เป็นใหญ่ในเขตรแดนคือ พระเจ้าแผ่นดิน
ขณะ	กษณะ	,,	ครั้ง, เมื่อ
ขันธะ	ธกนธ์	,,	กอง, กาย, ศัก
ขัคค	ขรรค	,,	ดาบ, พระขรรค์
เขตต	เกษตร	,,	ไถนา, เขตแดน

ขระ	กาขร	ว่า สัตว์กล้าแรง คือ กรมือ
จีร	เกษียร	,, น้ำนม, คือ เกษียร ตมฺห
จีระ	เกษียณ	,, สิ้นไป
ขมา	กษะมา	,, อด ถิ่น
เขมะ	เกษม	,, สิ้นไป

คำสอน สรรเพชญ์ ไก่ แดง บัน ทูต แะ
 นาม สัมปรีตธรรม เจ็ด ถ้วน
 มีคุณ มับ อนันต์ อเนก เดก มณี แอ
 โดย เดศ ตั้ง ถ้วน เดศ เค้า ควร ถนอม

สัมปรีตธรรม ๗ คือ

ธัมมัญญ	๑	ว่า รู้จัก เหตุ เปน ที่ ตั้ง แห่ง ผล
อัตถัญญ	๑	,, รู้จัก ผล อัน เกิด แต่ เหตุ
อัตถัญญ	๑	,, รู้จัก ตัว ของ ตัว
มัตถัญญ	๑	,, รู้จัก ประมาณ
กาลัญญ	๑	,, รู้จัก กาล คือ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;">คราว เวลา</div>
ปริตัญญ	๑	,, รู้จัก บริษัท คือ พวก แด ชาดี
บุคคตัญญ	๑	,, รู้จัก บุคคล

คะ มี อยู่ ๘

คหฺรฐ	คฤหฺรฐ	ว่า	ผู้อยู่เรือน
เคหะ	คฤหะ	,,	เรือน
คะหะ	เควระหะ	,,	มาปเควระหว่า ถือเอาสิ่งที่ ชำรุด, ถือเอา
คาอุตะ	คาพยุด	,,	ร้อยเส้น
คะปะติ	คฤปะติ	,,	ผู้เป็นใหญ่ในเรือน
การวะ	เควระพ	,,	ทำให้เป็น ที่ของหนักในใจ
คาหะ	ควราห	,,	จับ, ถือ
คัพภ	ครวรภ	,,	ห้อย, ทิ้ง, กพั้ง

คะ มี อยู่ ๙

ขญา	ขญญา	ว่า	หม้อ, เบรียง
-----	------	-----	--------------

จะ มี อยู่ ๕

จรัส	เจียร, จำเนียร	ว่า	นาน
จตุปะละ	จตุษบถ	,,	ทางสี่แฉ่ง
จักกวัตติ	จักรพรรติ	,,	ผู้ใช้จักรให้เป็นไป
จตุถัมภ	จตุถตมภ	,,	สี่เสา, สี่หลัก
จันท	จันทร	,,	ดวงจันทร์

ณะ มี อยู่ ๔

ณัฐ	กษฏ์	ว่า	หก สิบ
ณวะ	ศพ	,,	ทราบดี
ณะ	กะณะ	,,	หก
ณคิ	คักคิ	,,	วัน

ระ มี อยู่ ๔

ระวะ	รพ	ว่า	ความเป็น อยู่
รณหัทธะ	รณหัทธ	,,	บักข์ สว่าง คือ ข้าง ขึ้น
รหะ	รหะ	,,	คด อัด
รติ	โรติ	,,	รุ่ง เรือง
เรฐา	เจฐา	,,	เป็นใหญ่ กว่า คือ พี่

ตะ มี อยู่ ๑๖

คณหา	คณหา	ว่า	ความ ปราศนา, ใจ คั่น วน
คฐิ	คฐิ	,,	ยินดี
คณหิ	คณหิ	,,	นั่ง
คธะ	คธะ	,,	ยินดี, บัน เถิง
คิตถ	คิตถ	,,	ท่า
คิระ	คิระ	,,	ฝั่ง
คิ	คิ, ไค	,,	ตาม

คิยังสะ	ไตร ยางษ์	ว่า	สาม ส่วน
คิยังค	ไตร ยางค์	,,	องค์ สาม
คิวิระ	ไตร พิธ	,,	สาม อย่าง
คินณ	คณณ	,,	หย้า
คตฺถกร	คตฺถกร	,,	ทำให้ สดุ้ง คือ คตฺถ
เตรธ	ไตร วัศ	,,	สืบ ตาม
ติรัตน	ไตร รัตน	,,	แก้ว สาม ประการ
คฤดาการะ	ครุฑาการ	,,	มี อาการครุฑตรา ช้าง
ติรัจฉานะ	เตียรฉาน	,,	สัตว์ ไปโดย ขวาง

อะมี อยู่ ๑๑

ถละ	สถล	ว่า	บก
ถนะ	สถน	,,	นม
ฐานะ	สถาน	,,	ที่ ตั้ง
ถาวระ	สถาวร	,,	ตั้ง มั่น
ฐาปนา	สถาปนา	,,	แต่ง, สร้าง
ฐิตะ	สถิตย	,,	ตั้ง อยู่
ถิ	สถวี	,,	ผู้ หญิง
ถึระ	สถึยร	,,	มั่น
ถุปะ	สถูป	,,	ของ เปน จอม

ฐิติ	ตฺฐิตี	ว่า	ชมเชย, ตรรารัณ
ถัมภ	ตฺถมภ	,,	เต้า, ค้อ

ทะ มีอยู่ ๑๖

ทัชชะ	ทฺชชะ, ทฺชชะ, เทียรช	ว่า	ยาว
โทสัถ ชัยะ	โทสโทษย	ว่า	ดั้น โทษ
ทัพพะ	ทพฺพ	,,	ของ ถ่วง
ทิพพะ	ทิพฺพ	ของ ที่อยู่	เทวดา
ทุสตะ	ทุสย	,,	ผ้า
ทัสสณะ	ทฤษณะ	,,	เห็น, ดู
ทิววิ	ทฤษวิ	,,	ดู, เห็น
ทิสสติ	ทฤษติ	,,	เห็น, ดู
เทคต	เทคย	,,	ยักษ์, ผี
ทุชนะ	ทรชน	,,	คนชั่ว, คน ร้าย
ทุชาติ	ทรชาติ	,,	ชาติ ต่ำ
ทุพละ	ทรพล	,,	กำลังน้อย
ทุตถกณะ	ทรตถกณ	,,	ลักษณะ ชั่ว
ทุยตะ	ทรยศ	,,	ยศต่ำ
ทุวิส	ทรวิศม์	,,	วิศม์ ร้าย
ทุภิกขะ	ทรภิกษ	,,	เข้าแพง

ระมีอยู่ ๔

ธวัช	ธวัช	ว่า ธง
ธวัชดี	ธวัชดี	,, กำจัต
ทาคี	ราชครี	,, แผ่นดิน ทรงสัตว์ไว้, โดกย
ธัมม	ธรรม	,, เป็น ขอบ ทรงสภาพไว้

ระมีอยู่ ๑๘

นิปาต, นรปาต	นฤนาถ	ว่า ผู้เลี้ยง รักษาคน
นาคะ	นารก	,, ที่พึง เบียน ไภย
นิมนตะ	นฤมถ	,, ไม่ มีมถิน
นิจจ	นิตย	,, เป็น นิตย ไม่ ชาติ
นินนาทะ	นฤนาท	,, บันญา
นักษัตร	นักษัตร	,, ถูกษ์
นิพผตะ	นิษผต	,, ไม่ มีผต
นิพพานะ	นฤพาน	,, ดับกิเลส
นมัตถุ	นมัตถุ	,, ความ นอบ น้อม จึงมี
นิตุปปะตะ	นิตุคฺคต	,, ตอก บัดเขี้ยว
นิโรคะ	นฤโรค	,, ไม่ มี โรค
นิโสกะ	นฤโสกร	,, ไม่ มี โสกร
นญี	นญี	,, นาง พ้น

นิทุกข	นฤทุกข	ว่า	ไม่มี ทุกข
นิพภยะ	นฤภย	,,	ไม่มี ภย
นิमितต	นฤมิตร	,,	แปลงสร้าง
นิระเทส	เนียรเทศ	,,	ให้ออก จาก ที่ อยู่ คือ รับ ได้
นระ	นฤ	,,	คน

ปะมีอยู่ ๕๐

ปุณฺณ	บุณฺย์	,,	เครื่อง ชำระ ถันตาน
ปัญฺหา	ปฤษณา	,,	คำถาม
ปัญฺทึ	ปราชณึ	,,	ขัน เท้า
ประวคฺติ	ประพตฺติ	,,	แปล ไป
ปัญฺณ	ปราชญ์	,,	ผู้มี บัญญา
ปัพพต	บรรพต	,,	ภูเขา
ปัตฺตติ	ปัตตติย	,,	ผู้ ปราชญ์, เติบ ด้วย บัญญา
			เครื่อง เติบ

ปุฏฺกะระ	บุทกถ	,,	ผู้ไป ใน กำเนิด
ปฐฺติ	ประสฺตติ	,,	ให้ไป
ปฐฺส	บุษย	,,	ขาว, พตอยขาว, เตือน ญี่
ปฐฺฐะ	ประเสฐฐ	,,	อันเขา สรรเสฐฐ แก้ว
บุปผกะ	บุษบก	,,	มี ยอด ดัง ดอกไม้
บุปฺพชะ	บุพช, ฝนช	,,	เว้น ทัว ใน เบื้องจากม

มัทนะ	บรรณ	ว่า หนังสือ, ใบไม้
บุพพ	บุรพ, บรรพ	,, ก่อน, ข้าง, ปด้อย, กำหนด
ปัตต	บาตร	,, เปน ของ ตกถึง, เปนของถึง ส่วน แถ้ว
ปะกะติ	ปรกติ, ปฤกติ	,, คงเดิม
ปัจฉิมะ	ประจิม	,, ข้างหลัง, ทิศ ตะวัน ตก
ปัจจุสัท	ปรักขุสย, ปรจาส	,, เวลา กำจัด มีด คือ โกลธวัง
เปมะ	เปรม	,, รัก
ปิตี	ปริที	,, อิ่มใจ
ปถวี	ปรคิวั	,, แผ่นดิน
โปกขรณ	โฆษขรณ	,, สรรบ
ปริกขาระ	ปริษการ	,, เครื่อง ใช้ สรรบ
ปุปผา	บุษบา	,, ดอกไม้
ปัจเจกะ	ปรตเยก	,, หนึ่ง ต่างหาก คือ แฉกหนึ่ง
ปัตตานิกะ	บรรตานิถ	,, หมู อัน ดังคือ พด เติบโต
ปติฐะ	ประติษฐ	,, ตั้งอยู่, ตั้งไว้ ตำนานะ
ปฏากะ	บรรฎาก	,, แผ่นผ้า, ธงผ้า
ปริสัณข	ปริสัณข	,, คน แวด ถ้อม
ปฐมะ	ปรฐม	,, ที่ แรก
ปติจฉินน	ปเตศยัน	,, กำบัง

ปล้ำทะ	ประล้าท	ว่า	เลื่อมใส
ปมาทะ	ประมาท	,,	เมา ทัว คือ เผลอ สติ
ปนมะ	ประนม	,,	นอบ น้อม
ปนตะ	ประนต	,,	นอบ น้อม
ปณามะ	ประนาม	,,	นอบน้อม แด ขบ ได้
ปาล้าทะ	ปราล้าท	,,	เรือนชั้น
ปัจจุบันนะ	ปรคยุบัน	,,	เกิด จำเพาะหน้า
ปาณะ	ปราณ	,,	ชีวิตร์, ประปราน คือ คือ
ปล้าณะ	ปราล้าณ	,,	หิน
ปาทุกะ	ปราทุก	,,	รองเท้า
ปาโมชชะ	ปราโมทย์	,,	บันเทิงใจ
ปี้ติ อภิ รัมมะ	ปรีติ ภิรมย์	,,	อิมใจ, แด ยินดี ยิ่งนัก
บริปฺปนณะ	บริบวรณ	,,	เต็ม รอบ
บุราณ	โบราณ, เบาราน	,,	เก่าก่อน
ปฐวี	ปถุษฏี	,,	หลัง
ปัจจามิตตะ	ประจามิตร, ปักขามิตร	,,	ศัตรู
ปฐวี ยังคะ	ปถุษฏางค์	,,	หลัง, เป็นอวัยวะ ส่วน ๑
ปัจจักกะ	ปรตักกัษ	,,	แจ้งชัด

มะ มี อยู่ ๒

ผัดต	ตบัส	ว่า ถูก ต้อง
ผุ่ตติ	ตบวรคต	,, ชื่อ มารดา พระเวศ ต้นตร

พะ มี อยู่ ๓

พรหมจริย	พรหมจรรย	ว่า ประพฤติพรหม, ประพฤติ ประเสริฐ
พหุตะ	พ ฤหต	,, มาก
พยักฆ	พยักฆระ, พยรรฆ,	เลื้อยไถว่ง

ภะ มี อยู่ ๔

ภวคค	ภวคระ ภวรก	ว่า ยอด โถง
ภุชิตต	ภุชษย์	,, ผู้บริโภคนด้วยคน เปนไทย พันทาส
ภิมะ	ภิมะ	,, ให้เกิด ความ กว้าง คือยักษ์
ภริยา	ภรรยา	,, หญิง ที่ ต่อ เลี้ยง คือเมีย

มะ มี อยู่ ๒๐

มุกทาภิ.สกะ	มุกธาภิเศก	ว่า รด คือ ด้วย คำสาป สาบาถ
มิฉา	มฤฉา	,, ผิด
มนุสส	มนุชย์	,, สัตว์ ๖ เหล่า แต่ใช้เหตุแต่ใจสูง
มิกก	มฤก	,, เนื้อ, ต้ม, กวางทราย, เปนต้น

มหาภิกรวมณะ	มหาภิเนษกรม	ว่า ความ ออกจำเพาะเพื่อ	คุณ ใหญ่
มัตถิมะ	มัตถยม	,, ทาม กตาง	
มุต้า	มวษา	,, คำเท็จ	
มหัสสวระ	มหรสพ	,, ความที่ได้ ยืนขึ้นคือการเดินรำ	
มัจจุ	มฤตยู	,, ความตาย	
มัจฉา	มคฺยา	,, ปลา	
มหัคฆภันฑ	มหรรมภันฑ	,, ของ มี ค่ามาก	
มธุ	มฤ	,, หวาน ดังน้ำผึ้ง	
มหิปณะ	มหรพณ	,, มีผล ใหญ่	
มคฺค	มรรคา	,, ทาง	
มิกินท	มิกินทร	,, ตัวเป็น ใหญ่กว่า คือ ราชสีห์	
มูทรา	มฤธา	,, ศีษะ	
มณฑิระ	มณฑิยร	,, เรือ น ทดวง	
เมตติ	ไมตธี	,, ความ รักกัฬ	
มิตต	มิตร	,, เพื่อน	
มหันณวะ	มหรณน	,, หวัง น้ำ ใหญ่	

ยะ มีอยู่ ๒

ยุดติ	ยุกติ	ว่า ชอบ, ควร
ยัฐิ	ยัษฐิ	,, ไม่เท่า

ระมี อยู่ ๑๐

รติ	ฤดี	ว่า ยินดี
รัตติ	ราชตรี	,, คตาง คิน
รุกข	พฤษ	,, คั่นไม้
รฐา	รัชฎา	,, แว่น แคว้น
รัตต	หรัษา	,, ดั้น
รักษะ	รากษษ, รากโษษ	,, ยักษ์, ฝี่
ราชิตสระ	ราชิตวรชัย	,, ดมมิตี ของ ในหลวง
รวี	ราไฟ	,, ดวงอาทิตย์
รวี	ราชวร	,, ผู้ อยู่ ในแว่น แคว้น
รณะ	รมย์	,, เปน ที่ ยินดี

ระมี อยู่ ๒

ฤทธ	ฤทธ, ฤทธะ	ว่า คนโต, นายพราน
ฤทธ	ฤทธะ, ฤทธะ	,, ได้

ระมี อยู่ ๒๕

วุฐิ	วุฐิตี	ว่า ฝน
เวทะ	เวทข	,, วิชา, ของ จำต้อง รู้
วิธส	พิศมะ	,, ผิด ตำแดง ร้าย
วิธส	พรวรษา	,, ฝน, ฝี่

วิทักษะ	พิทักษ์	ว่า	ดู, เห็นโดยพิเศษ, รักษา
วิวัชชะ	พิพาทษา	,,	กล่าวโดยพิเศษ, กล่าวคัดค้าน
วิเสชะ	วิเสท	,,	พ้อครว, แต่ง, ทำ
วิศค	พรรค	,,	พวก, หมู่
วุฑฺฒา	พุดฺฒา	,,	ผู้เฒ่า, เจริญ
วิตต	พต	,,	ของ ควร เป็น ไป
เวสสันตโร	แพษยันตร	,,	ผู้เกิด ใน ระหว่าง ค่ำ ขาย
วิตถาร	พิศตาร	,,	กว้างขวาง
วิตถิกะ	พิตรก	,,	ตฤก
เวมฺมถ	ไพมฺมถ	,,	เต็ม ที่
วิมหาระ	พิศมัย, พิศวง	,,	เคียดแค้น
วิธสาณะ	พิศวาศ	,,	กั้น เคย
วิณฺหุ	พิษณฺ	,,	นารายณ์
วิตถุ	พิตถุ	,,	ถึง ของ
พิธสาณะ	ไพศาถ	,,	กว้างขวาง
วิธาชะ	ไพศาช	,,	เดือน หก
วณฺนิพก	วรณฺนิพก	,,	พรรณาแล้ว จึง ขอ
วิจฉิกะ	พิจิกร์	,,	แมด บ่อง เป็น ชื่อราช
วินศมัย	พินศมัย	,,	คิด ตื่น
เวฬุริย	ไพฑูริย	,,	เป็น ชื่อ แก้ว
เวรี	ไพรี	,,	ผู้ผูกเวร

ดัดดา	คำดดา	ว่า ครุตอน ครุตัน นัญญติ ตันตติ
ดัดถ	คินย	,, ผู้ศึกษา
ดิงฆระ	คิงฆาร	,, เครื่อง ประดับ ยศ
ดิปป	คิตป	,, ของ จำต้องรู้
ตุญญ	ตุนย	,, ว่าง, เบด้า
ดัทท	คัพท	,, เสี่ยง
เสตะ	เสวตร	,, ขาว
ดักค	ดวรวค	,, เป็น ที่ ยืน ที่ เติล
ดามิ	ดวามิ	,, เจ้า, เจ้า ของ, ผู้
ดัตถ	ดัตถ	,, ผู้ ซึ่ง อยู่ใน กำเนิด
เสวะ	เสพย	,, กิน, คบหา ทำเมกน
ดัจจ	ดัจย	,, ความจริง
ดัพพัญญ	ดรรเพชญ	,, ผู้รู้สิ่งทั้งปวง
ดังกะ	ดงเคราะห	,, รวบรวม, ถือเอา
เสฏฐิ	เศฐฐิ	,, ผู้มีของประเสริฐ คือ ทวพย
ดัมคค	ดัมวรค	,, พร้อมเพรียง
ดัมปณณ	ดัมบรณ	,, เต็มพร้อม
ตังวัจฉ	ตัม พักศ	,, การทำทุกปี, ปี

๓. นันทวิภาค

๖๓

โสกะสัตถ	โสกร ศิษย์, โสกสัตย์	ว่า ความ โสกร ดุจ ปัน
สัชฌาย	สัชฌาย	,, ท้อง บ่น
สัญญา	สณฺญา	,, เวตา เรียก ร้อง กัน
สมุทท	สมุทฺท	,, เทต
สัคค	สัคคะ	,, เจ็ด
โสคติ	สวสัคคี	,, สดวก ดี
สัฆะ	สัฏฺฆ	,, พถัน, ด่วน, เร็ว
สัคคิ	สัคคิ	,, หอก, อำนาจ
สัคิ	สณฺณคิ	,, รุก
สัคคทาห	สัคคทาห	,, เจ็ด วัน
สัพพ	สรวรพ	,, สิ่ง ทั้ง ปวง
ส่าฐ	ส่าฐ	,, ดี, กรรม ทำประโยชน์ ให้สำเร็จ
ส่าวกะ	ศรพก	,, ผู้ พัง
สัคก	ศากย์	,, อาจ หาญ
สหัสส	สหฺรสะ	,, พัน หนึ่ง
สมิทธิ	สณฺณทฺธิ	,, เต็ม ที่
สุภาวะ	เสวภาพ	,, ความเป็น ดี
สภาว	สวภาพ	,, ความเป็น คง ที่

ศักรา	ศักรา	ว่า เต็มได้ คือ ความเชื่อ
สัตว์ปกระณะ	สัตว์ปกรณ	,, พระคัมภีร์เจ็ด
สัตว์	สัตว์	,, อารุ, คัมภีร์
สัตว์ ยารุ	สัตว์ ยารุ	,, ยารุ คือ หอก
สัตว์ ยารุ		
สัตว์ปดะ	สัตว์ปดะ	,, พันเจ็ด, เจ็ด พัน
สัตว์ นก	สัตว์ นก	,, ภูเขาเจ็ด
สัตว์	สัตว์	,, ภูเขา
สัตว์ วรรค	สัตว์ วรรค	,, เทวดา
สัตว์	สัตว์	,, วรรค
สัตว์ กษณะ	สัตว์ กษณะ	,, กษณะ หอม
สัตว์ กษณะ	สัตว์ กษณะ	,, กษณะ
สัตว์	สัตว์	,, สัตว์
สัตว์	สัตว์	,, เข็ม

หะ มี อยู่ ๕

หะ	หะ	,, หะ, หะ
หะ	หะ	,, หะ
หะ	หะ	,, หะ
หะ	หะ, หะ	,, หะ
หะ	หะ	,, หะ

อชช กัทรวาริ วัน^{นี้}วัน อไร

สุริย } วาริ วัน อาทิตย[์]
รวิ

จันท วาริ วัน จันทร[์]

ภุมม วาริ วัน ชังการ

พุม วาริ พุม

คร } วาริ วัน พุศคต[์]
ชีว

ศุกร วาริ วัน ศุกร[์]

โลธว วาริ วัน เธว[์]

หิโย วาน^{นี้}

อชช วัน^{นี้}

เสว พรัง^{นี้}

ประเสว ปริง^{นี้}

คโคบีประเสว ปะเรอง^{นี้}

อิทานิ กัทร มาโส เดือน^{นี้}

เดือน อไร

จิตร มาโส เดือน ๕

วิธว มาโส เดือน ๖

เชฐ มาโส เดือน ๗

อาสัพ มาโส เดือน ๘

ธาวะ มาโส เดือน ๙

ภัทรปท มาโส เดือน ๑๐

ฮายชช มาโส เดือน ๑๑

กัตติกร มาโส เดือน ๑๒

มิกสิร มาโส เดือน ๑

ปุตต มาโส เดือน ๒

มาฆ มาโส เดือน ๓

ผกุน มาโส เดือน ๔

อิทานิกัทร สังวัจจโร เดือน^{นี้}ป อไร

มุลิกะ สังวัจจโร ปะชวต

อสุภ ,, ฆฏ

พยัคฆ ,, ชาถ

ถัสสะ ,, เกาะ

นาค ,, มโรง

ถัปป ,, มเส็ง

อัสส ,, มเมียง

เอฬักกะ ,, มนม

โดยพิภพ		วาตุกา	
ภูมิมณฑล		พาลูกา	ทวาย
ภูวมณฑล		อูร	
ราชศรี	๓๐ คำนี้	มังสุ	ผู้
ราชศรี	ว่าแผ่นดิน	ปาลสุ	
โดย	แต่ว่าไม่ตรง	ลักขรา	กรวด
หัตถ์		บัพพะ	
ชนาโดย		บรรพค	
นราโดย		ไศล	
ธราโดย		นค	
คตะว่าพื้น	ไทยใช้ว่าคด	คีตุย	
ปลพิคด		คีร	๑๐ คำนี้ว่าภูเขา
ชวณคด		ถึงร	
เมทนิคด		ภูผา	
พสุชาคด	๗ คำนี้ว่า	ผา	
ภูมิตด	พื้นแผ่นดิน	ดอยคำถาว	
ภูพท		พนมเขมร	
มหิตด		ลิดา	
มัตติกา	ดินเหนียว	เสถา	
จิกระตะ	โคตร	ปาดาน	๕ คำนี้ว่าหิน
มังกะ		ปาดาน	
กะระตะ	เปลือกดิน	ทมอเขมร	
กะทมะ			

รุกขะ รุกขา	}	คันไม้
พฤกษ์, พฤกษา		
ณเอย		
สาธา	ถึง	
ปัตตะ	ใบ	
มุตตะ	ราก	
ตะจะ	เปลือก	
สาระ	แก่น	
อัคค	ยอด	

 อาโป ธาตุ

อาโป	
วาริ	
อุทะกะ	
ทะกะ	
กะ	
สินธุ	
อัมพุ, อามพุ	๑๑ คำนี้ ว่าน้ำ
อาบพุ	
โดย	} ใช้ว่า ดิน
โดย	
ทัก	} เขมร
คัก	
สถิตะ	

โธม	ห้วง
ชลโธม	ห้วง น้ำ
อันทณ, อวรรณพ	ห้วง น้ำ
มหันตณ, มหวรรณพ	ห้วง น้ำใหญ่
สาคร	} ว่า เท
สมุทร	
ชโลธร	
นที	แม่น้ำ
ชลธี	แม่น้ำ เทด แด ห้วย
	หนอง บึง บ้าง
ธารณ ที่	คลอง
มหาสมุทร	เทดใหญ่
	คงคา
	ยมนา
คัน แม่น้ำ เมือง มา	อจิรวดี
แต่ บำหิมพานต์ ๕ คือ	มहि
	ธรรมา
ตฬากะ	ว่า บ่อ
คัระ	ว่า ผัง
โสตะ	ว่า กระแส
สถโสตะ	ว่า กระแสน้ำเชี่ยว

ตั้ง	ว่า เร็ว	เดโชธาตุ	
ตรึงคะ	ว่า ดุดอก	เดโช	
อุมิ	ว่า คัดิน	อัครี	
วาปี	ว่า บึง	อรรคนี	
ไต่ท	ว่า กระพังน้ำ	กุนท์	
ฉลป วาหะ	ว่า ห้วงน้ำ	อัจจิม	
ลีโคทก	ว่า น้ำเย็น	ปาวกะ	๑๒ คำนี้ว่าไฟ
อุณโหลท	ว่า น้ำร้อน	ชุมติธา	
เหมทก	ว่า น้ำค้าง	ชาตะเวทะ	
วัดโสทก	ว่า น้ำฝน	กราน	
พรวโฆทก		ลีขิ	
โตโนทก	ว่า น้ำเค็ม	ลีขานน	
อัมพิโตทก	ว่า น้ำค้าง	ชุมเกตุ	
อจโณทก	ว่า น้ำใส	อังคาร	ว่า ถ่าน
ปตันโนทก		ฉาริกา	ว่า เท้า รุ่ง
อาวิโตทก	ว่า น้ำขุ่น	ภักม	ว่า เท้า
ดาโตทก	ว่า น้ำจืด	กุกุละ	
มธุโรทก	ว่า น้ำหวาน	ชุมะ	ว่า สควัน
ตั้งดุชด	ว่า น้ำตา	อัจจิ	ว่า เบตว
		ลีธา	
		ชาตา	

วาโยธาต		ปาจิณวาต	ว่า	ถม บัดโพก
วาโย	} เขมร	อาคณยวาต	ว่า	ถม คีชะเขา
วาญ		ทักษิณวาต	ว่า	ถม ลำภา
วาทา		หริตวาต	ว่า	ถม สลัดกัน
วาทะ		บัจฉิมวาต	ว่า	ถม ดวันตก
อนินถ		พายัพวาต	ว่า	ถม หลวง
คันธวาหะ		อุตุรวาต	ว่า	ถม ว่าว
มารุต		อิส้านวาต	ว่า	ถม อุตุรา
มาตุต				
ชยณ				
ชลงน				

๓๐ นี้ว่าถม

๘ ทิศ

ออก ๆ ตก ๆ ทั้ง
 เห็นอ่าว ลำภาถม
 เคียร ไศล อาคณย์กรม
 อักอุตร อิส้าน ไช้
 บรพัตตะโพก พัน
 อาคณย์ เคียรเขา
 ทักษิณ ลำ ลำภา
 หรดี้ ถม กัดก้ำ
 บัจฉิม จัดชื้อไว้
 พายัพ พัด หลวงยก
 อิส้านอุตุรวก
 ถมว่าว อุตร ทั้ง

สองส้ม ญาพ่อ
 ถองใต้
 พยัพพัด หลวงเฮย
 หรดี้ เบื้องสลัดกัน
 พัดเพลา
 เวียร้า
 พัดเฉื่อย
 กถาว ช้าง สลัดกัน
 ดวันตก
 แยกตัง
 เวียนทิศ ทางนา
 แปด น นาม พยุ

ปถวิธาตุ ภาย ใน ๓๐

อัคติ	มันมี อยู่ นะ
อิมัตถิมิง กาย	ใน กาย อันนี้ นะ
เกสา	ผม
โถมา	ขน
นขา	เล็บ
ทนต์	ฟัน
ตะโจ	หนัง
มังสลัง	เนื้อ
นหารู	เอ็น
อัมมวี	กระดูก
อัมมวีมิญจ	เยื่อ ใน กระดูก
วักกัง	น้ำมัน
หทยัง	หัวใจ
ยกะนัง	ตับ
กิโตมกั	พังผืด
มัททัง	ถุง
มัททัง	ปอด

อันทัง	ใต้
อันทคฺคณัง	ถ่ายรดได้
อุทริยัง	อาหารใหม่
กิริสลัง	อาหารเก่า
มัตตัง	ดี

อาโปธาตุ ภาย ในมี ๓๒

เสมหัง	เสมหะ
บุพโพ	น้ำหนอง
โถหิตัง	เลือด
เสโท	เหงื่อ
เมโท	ไคล
อัสสั	น้ำตา
วสา	น้ำเหนียว
เชโฬ	น้ำตาย
สังฆานิกาย	น้ำมูก
มตฺติกา	ไขข้อ
มุตตัง	มูตร
มัตถเก มัตถุคัง	เยื่อ ในสมอง

เตโช ธาตุภายใน ๔

ต้น คัมภีร์	เพลิง ธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้ อุ่น
ชีวันคัมภีร์	เพลิงธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้ แก
ปริณาม คัมภีร์	เพลิงธาตุ สำหรับ ย่อย อาหาร
ปรีทียัทคัมภีร์	เพลิง ธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้
	กระดืบ } กระด้าย }

วาโย ธาตุภายใน ๖

อุท ธัญจมาวต	ลมพัด ตั้งแต่ เท้า ถึง คีษะ
อโรธมาวต	ลมพัด ตั้งแต่ คีษะ ถึง ฟัน เท้า
โกฐาธยวต	ลมพัด ใน ลำ ไ้
กุญธิธยวต	ลมพัด ใน ท้อง
อักษมังคานุธวารีวต	ลมพัด ๗ ซาบ } ๘ ด้าน } ท่อ สาร พวง ค่ำ กาย
อัสตาสวารีวต	} ลม หายใจ เข้า ออก
ปัสตาสวารีวต	

วิหา	อาทิตยบถ	โพยม
เวหา	วายุบถ	เซ
เวหาค	วายุจร	อนันตดิग्ษะ
นภ	อนิลบถ	๑๓ คำนี้ ว่า อากาศ
อัมพร	รัชนีระ	

ปฐมนะ		ทิพากร	
อัมพอร	๔ คำนี้ ว่าเมฆ	สระ	
วาทก		อุณห์รังษี	
พธาก		ภาณ	
วิษุตะดา		ภาณุม	
เมฆกรวชิต	ฟ้า ร้อง	ภาณูมาศ	
อสนี	สายฟ้า	ภาสกร	
อสนีมาศ	สายฟ้าตก	อภิก	
อินทรี	สายรุ้ง	อภิสุมัติ	
คารา	๓ คำนี้ ว่า หมู่ดาว	โอง เชมร	
คารก		๑๔ คำนี้ ว่า	อาทิตย
อุพุก			
นัก ขัตวรา		ปัจจุตได้มย	} ว่า โกลี รุ่ง
รังษี ธาตุ คือแสงสว่าง ใน โลกย์		ปัจจุตได้มย	
เปรียบ ด้วย เตโชธาตุ ภายนอก		อุไทย	ขึ้น
อาทิตย		อรุณ	แสงอาทิตย์แรกขึ้น
คือดวง จันทร์		อรุณไทย	แสงอาทิตย์ขึ้น
แก้วมณีโชติ		อาคัมปะ	แสงแดด
สุริย		ปะภาดา	} ว่าแสง สว่าง
ทินกร		โอภาษ	
รวี, ราไฟ		ธาลอก	
ทิวากร		สุริยาโลก	} แสงอาทิตย์
		สุริโยภาษ	

จันทาโลก	แสงจันทร์
ปาโต	เข้า
มัจฉนันทิกะ	เที่ยง
ทิวา	กลางวัน
วิมมานะกะณายา	บ่าย
สายะ	เย็น
สายัณหะ	
อัมฆคค	ตก ดง
ปโทสะ	พลบค่ำ
รัตติ	กลางคืน
ราตรี	
ราษตรี	
อัมรัตติ	เที่ยงคืน
ปฐม ยาม	ยามต้น
มัชฌิมยา	ยามกลาง
ปัจจุฉิมยาม	ยาม ที่ หดง
<hr/>	
จันท	
จันทร	
โสณะ	
วชิณิกร	
นิสากร	

นักษัตรราชา
 ดีตะระวังษี
 ศะศิธร
 มา
 มุหุตัน
 แช แผลดงว่าแดง

๑๑ คำนี้ ว่า ดวงจันทร์

ชาดา
 โถเกศ
 จตุรภักตร์
 กมดาศน์
 หงษ์พาหน
 เคียรเกล้า คดี บัวทอง
 สุรเชฐ
 อิศวร

๗ คำนี้
 ว่าพหรม

มเหศวร
 พระตรีศูติ
 เจ้าจอมไกรดาศ
 พระทรงโคธาศน์
 พระทรงโคเผือก
 เจ้าจอมผาเผือก
 พระตรีเนตร

๘ คำนี้ ว่า
 พระอิสวร

พระสังกร
พระศรีกร
ศรีสังกร
พระกฤษณ์
จตุรภุช
จตุรหัตถ์
วิณหุ, พิษณุ
ไกรธพ
วาสุเทพ
หริ

๑๐ คำนี้ว่า
นารายณ์

กำเนิด สัตว์ มี อยู่ ๔

อันทะระ : เกิด ใน ฟอง
ชตามพุระ : เกิด ใน ครรภ์
สังเสทระ : เกิด ด้วย ฤๅษณ์
อุปปาทิกระ : ถอย มา เกิด

เรียกคุณ บิดามารดา โดย คุณนาม มี ๔

บุพ เทวา	ท่าน ผู้ ประเสริฐ เกิด ก่อน
บุพ พการี	ท่าน ผู้ ประคบ ใน เหว ก่อน
บุพ พจารย์	ท่าน ผู้ เปน อาจารย์ ก่อน
มหา พรหม	ท่าน ผู้ มี จิตร์ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

